

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA

LINA BURBAITĖ

ĮMONĖS X MOKUMO ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
doc. dr. Dalia Daujotaitė

VILNIUS, 2012

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA

ĮMONĖS X MOKUMO ANALIZĖ

Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 61N30005

Vadovė

doc. dr. Dalia Daujotaitė

2012 03

Recenzentas

Atliko

FVmns0-01 gr. stud.

Lina Burbaitė

.....

2012 04

2012 03 26

VILNIUS, 2012

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. FINANSINĖS ANALIZĖS IR MOKUMO TEORINĖ ANALIZĖ.....	8
1.1. Finansinės analizės reikšmė ir apibrėžimas	8
1.2. Finansinės analizės tikslai ir uždaviniai.....	9
1.3. Finansinės analizės rūšys ir informacijos šaltiniai	12
1.4. Įmonės mokumas	19
1.4.1. Apyvartinis kapitalas.....	21
1.4.2. Įmonės trumpalaikis mokumas.....	23
1.4.3. Įmonės ilgalaikis mokumas.....	26
2. ĮMONĖS BANKROTO PROGNOZAVIMAS.....	30
2.1. Bankroto samprata	30
2.2. Bankroto proceso teisinis reglamentavimas.....	34
2.3. Bankroto prognozavimo modeliai.....	35
3. ĮMONIŲ X MOKUMO ANALIZĖ IR BANKROTO PROGNOZAVIMAS	42
3.1. Įmonės apibūdinimas	42
3.2. Įmonių X mokumo įvertinimas	46
3.3. Įmonių X bankroto prognozavimas.....	53
IŠVADOS.....	57
LITERATŪRA.....	60
ANOTACIJA	63
SANTRAUKA	64
PRIEDAI.....	66

LENTELĖS

1 lentelė. Finansinės analizės apibrėžimai	8
2 lentelė. Finansinės analizės rūšys.....	14
3 lentelė. Finansinės analizės rūšys.....	14
4 lentelė. Santykinių rodiklių grupavimas.....	16
5 lentelė. Potencialaus bankroto požymiai	31
6 lentelė. Įmonės X1 E. Altman Z modelio rezultatai.....	54
7 lentelė. Įmonės X2 E. Altman Z modelio rezultatai.....	55
8 lentelė. Įmonės X2 E. Altman Z modelio rezultatai.....	56

PAVEIKSLAI

1 pav. Įmonių veiklos analizės šaltiniai	12
2 pav. Nedarbo lygis Lietuvoje	42
3 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje	43
4 pav. Baigtų statyti pastatų skaičius Lietuvoje	43
5 pav. Įmonės X1 pagrindinių rodiklių tendencijos	44
6 pav. Įmonės X2 pagrindinių rodiklių tendencija	45
7 pav. Įmonės X3 pagrindinių rodiklių tendencija	45
8 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 apyvartinis kapitalas	46
9 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 apyvartinio kapitalo ir turto santykis	47
10 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas	47
11 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	48
12 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 trumpalaikės skolos koeficientas	49
13 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 bendrasis skolos koeficientas	50
14 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 ilgalaikių skolų koeficientas	50
15 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis	51
16 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 finansinis svertas	52
17 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 auksinės balanso taisyklės koeficientas	53
18 pav. Įmonės X1 E. Altman Z rodiklio kitimas	54
19 pav. Įmonės X2 E. Altman Z rodiklio kitimas	55
20 pav. Įmonės X3 E. Altman Z rodiklio kitimas	56

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Visais laikais smulkios ar net pasaulinio lygio įmonės susiduria su įvairiomis rizikos rūšimis. Norint užtikrinti įmonės veiklos stabilumą ir tęstinumą būtinas objektyvus esamos situacijos vertinimas, sugebėjimas nustatyti riziką bei tinkamą būdą šias rizikas įveikti, taip pat svarbu laiku priimti teisingus sprendimus įvairiose įmonės veiklos srityse, tokiose kaip finansų, investicijų, naujų technologijų įdiegimo, darbo organizavimo, naujų produktų bei paslaugų kūrimo, naujų vartotojų pritraukimo. Pagrindinė įmonės veiklos stebėjimo priemonė yra finansinė analizė, nes ji tiria įmonės veiklos finansines pasekmes ir jų atsiradimo priežastis, taip užkirsdama kelią neigiamoms pasekmėms.

Kiekvienos įmonės tikslas – efektyvi ir pelninga veikla. Tačiau dėl daugybės priežasčių ir vadovų daromų klaidų įmonės gali susidurti su sunkumais. Nuolat besikeičiančiomis rinkos sąlygomis rinkoje išsilaikyti sugeba ne visos įmonės. Negalėdamos įvykdyti savo įsipareigojimų įmonės gali susidurti su mokumo problemomis, susidūrusios su šiomis problemomis, įmonės vadovai turi apsispręsti, kaip pašalinti užklupusius sunkumus. Dažniausiai šie sunkumai įmones priveda prie bankroto, kadangi mokumo problemos yra pagrindinė bankroto priežastis bei sąlyga. Bankrotas – tai teisminis arba neteisminis įmonės pripažinimas nemokia, kai ji nepajėgia apmokėti skolų ir vykdyti kitų turtinių įsipareigojimų.

Bankroto grėsmė yra galima visose įmonėse, todėl kiekvienai, net ir sunkumų neturinčiai, įmonei yra svarbu ne tik stebėti, bet ir analizuoti įmonės situaciją bei prognozuoti bankroto galimybę, remiantis patikimais metodais. Ar įmonės veikloje yra problemų geriausiai padeda nustatyti balanso pagrindu atlikta mokumo rodiklių analizė.

Šiuo metu mokslinėje literatūroje galima rasti labai daug įvairiausių bankroto prognozavimo modelių. Bankroto prognozavimo pradininkai buvo P. Fitzpatrick, W. Hickman, A. Winakor ir R. Smith. Šie mokslininkai dar 1920-1930 m. tyrė bankroto tikimybę, tačiau jų taikyti modeliai buvo labai primityvūs, skaičiuojant vieną ar du santykinius rodiklius. Tačiau labiausiai įvertintas, be to ir šiuo metu plačiausiai naudojamas yra E. Altman Z modelis, kuris padarė didžiausią teorinę ir praktinę reikšmę.

Tyrimo problema. Išnagrinėti įmonių nemokumo priežastis bei veiksnius, stabilizuojančius finansinę padėtį.

Tyrimo objektas. Įmonių X finansinių ataskaitų duomenys.

Tyrimo tikslas: Remiantis įmonių mokumo analize ir bankroto prognozavimo metodais, nustatyti, kokių veiksnių reikia imtis įmonėms, norint pagerinti jų mokumą bei išvengti bankroto.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti finansinės analizės teorinius aspektus, susipažinti su pagrindiniais finansinės analizės tikslais ir uždaviniais;
2. Aptarti įmonės mokumo sąvoką ir išnagrinėti įmonės mokumo analizę teoriniame lygmenyje;
3. Paaiškinti bankroto sąvoką, bei apžvelgti teisės aktus reglamentuojančius bankroto procesą;
4. Remiantis įmonių X finansinių ataskaitų duomenimis atlikti įmonių X mokumo analizę;
5. Remiantis įmonių X finansinių ataskaitų duomenimis prognozuoti įmonių X bankroto tikimybę.

Tyrimo hipotezė. Įmonės mokumo analizė ir bankroto tikimybės tyrimas leidžia tiksliai ir teisingai įvertinti įmonės dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas.

Tyrimo metodai. Lietuvos ir užsienio autorių mokslinės literatūros analizė; statistinė analizė; teisinė analizė; duomenų lyginamoji analizė ir apibendrinimas; įmonės mokumo rodiklių analizė; bankroto prognozavimo modeliai.

Darbo struktūra. Darbas sudarytas iš trijų skyrių. Pirmame skyriuje aprašoma finansinė analizė, apibrėžiama įmonės mokumo analizė, pateikti pagrindiniai trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodikliai, bei rekomenduojamų rezultatų reikšmės. Antrame skyriuje nagrinėjamos skirtingų literatūros šaltinių pateikti bankroto apibūdinimai, aprašomos bankroto atsiradimo priežastys, pateikiami populiariausi bankroto analizės ir prognozavimo modeliai bei nurodomas jų tikslumo lygis ir ribinės reikšmės, aprašomi bankroto požymiai. Trečiame skyriuje pristatoma įmonės X veikla, apskaičiuojami trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodikliai, bei pateikiami įmonės situaciją apibendrinantys rezultatai ir jų aprašymas. Šiame skyriuje taip pat prognozuojama įmonės bankroto tikimybė remiantis 2008 – 2011 m. įmonių finansinėmis ataskaitomis. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos, bei anotacija ir darbo santrauka lietuvių ir anglų kalbomis. Darbas remiasi 35 literatūros šaltiniais ir 22 priedais.

1. FINANSINĖS ANALIZĖS IR MOKUMO TEORINĖ ANALIZĖ

Dabartinėje nuolat besikeičiančioje ekonominėje aplinkoje įmonėms sudėtinga atlaikyti konkurenciją ir išlikti rinkoje. Siekiant išsiaiškinti, ar įmonė vystosi teisinga linkme, joje kaupiama informacija turi būti teisingai ir objektyviai įvertinta. Dažniausiai naudojamas vertinimo būdas – finansinė analizė.

Analizė – tai daiktų, procesų bei reiškinių skirstymas į jų sudedamąsias dalis, jų pagrindinių požymių bei savybių išskyrimas¹.

Žodis „analizė“ išvertus iš graikų kalbos reiškia „Išskaidyti“. Susistemintus surinktą informaciją analizę galima apibūdinti, kaip metodą pagrįstą visumos skaidymu į tam tikras dalis.

1.1. Finansinės analizės reikšmė ir apibrėžimas

Finansinė analizė užima svarbią vietą įmonėje, nes ji tiria įmonės veiklos finansines pasekmes ir jų priežastis. Įmonės analizė gali prognozuoti įmonės veiklos rezultatus, taip pat užkirsti kelią neigiamoms pasekmėms.

Įvairūs autoriai pateikia skirtingus finansinės analizės apibrėžimus (žr. 1 lent.):

1 lentelė. Finansinės analizės apibrėžimai

Autorius	Finansinės analizės apibrėžimas
D.Šleikienė, I.Klimavičienė	Tai verslo praeities, esamos situacijos ir perspektyvos įvertinimas, remiantis atskaitomybės dokumentais, specialiais tyrimais, duomenų bazėmis ir kitais informacijos šaltiniais.
J.Mackevičius, D.Poškaitė	Tai vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją, finansinė analizė suteikia galimybę tiksliau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus.
V.Darškuvienė	Tai priemonė nustatyti įmonės pelningumą ir jos plėtros galimybes.
L.Juozaitytė	Tai procesas, kurio metu, taikant tam tikrus matematinius ir statistinius metodus, įmonės veiklos duomenis siekiama paversti naudinga informacija.
I.Mačernienė, E.Buškevičiūtė	Tai reikšminga finansinės būklės aiškinimo ir gerinimo bei jos valdymo racionalizavimo priemonė, svarbi kaip įmonės veiklos kontrolės forma.
J. Mackevičius	Tai visapusiškas ir objektyvus įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų ir pinigų srautų tyrimas siekiant padėti įmonės vadovybei pasiekti numatytus tikslus.

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

¹ Mackevičius J., Poškaitė D. „Finansinė analizė“, 1998, p. 9.

Autorius	Finansinės analizės apibrėžimas
Kancerevyčius G.	Analitinių priemonių ir būdų taikymas finansinėms ataskaitoms ir kitiems duomenims, siekiant surasti santykius ir matus, kurie būtų naudingi priimant finansinį sprendimą.
J.Mackevičius, D.Poškaitė, L.Villis	Tai visapusiškas, objektyvus ir nuoseklus įmonės finansinės ir kitų su ja susijusių veiklų tyrimas siekiant padėti įmonės vadovybei priimti teisingus valdymo sprendimus ir įgyvendinti numatytus tikslus.

Kaip matyti iš pateiktos lentelės pas daugelį autorių vyrauja panašus finansinės analizės apibrėžimas, kai ji yra apibūdinama kaip įmonės finansinių ataskaitų ir kitų duomenų tyrimas bei interpretavimas, siekiant gauti informaciją, kuri padėtų priimti investavimo ir finansavimo sprendimus. Taip pat finansinė analizė padeda nustatyti įmonės pelningumą bei jos veiklos perspektyvas.

Įmonės finansinė analizė padeda atskleisti įvykusius įmonės procesus, bei dabartinę jos finansinę būklę. Pabrėžtina ir tai, jog remiantis įmonės istoriniais finansinės analizės duomenimis atsiranda galimybė prognozuoti įmonės perspektyvas bei planuoti įmonės ūkinę-komercinę veiklą.

Pagal J. Mackevičiaus apibrėžimą galima teigti, kad esminis finansinės analizės tikslas yra teisingai įvertinti įmonės finansinę būklę bei padėti įmonės vadovybei priimti teisingus sprendimus įmonės valdyme ir taip pasiekiant užsibrėžtus tikslus.

Apibendrinant, galima teigti, kad finansinė analizė padeda aiškiau suprasti įmonėje vykstančius procesus bei tinkamai įvertinti įmonės ekonominę situaciją. Pasinaudojant gauta informacija daug lengviau priimti racionalius įmonės valdymo sprendimus bei konkurencingoje aplinkoje sėkmingai tęsti įmonės veiklą.

1.2. Finansinės analizės tikslai ir uždaviniai

Be pirmiau paminėto tikslo galima išskirti šiuos pagrindinius finansinės analizės tikslus²:

- Objektyviai įvertinti įmonės veiklos rezultatus per tam tikrą laikotarpį;
- Numatyti investavimo alternatyvas;
- Įvertinti įmonės finansinį stabilumą, išteklių naudojimo efektyvumą, išsiaiškinti neigiamų pokyčių pagrindines priežastis;
- Tirti vidaus ir aplinkos veiksnių įtaką veiklos rezultatams, taip pat įmonės veiklos gerinimo galimybes;
- Nustatyti įmonės veiklos efektyvumą, tirti pinigų srautus ir prognozuoti jų kitimo tendencijas;

² Juozaitienė L. „Įmonės finansai: analizė ir valdymas“, 2007, p. 68.

- Padėti suformuoti normatyvinę finansinių rodiklių sistemą, kuri leistų prognozuoti įmonės veiklą, įvertinti galimų sprendimų ekonominį efektyvumą ir pagrįstumą.

Pateikti finansinės analizės tikslai priklauso nuo šios analizės informacijos vartotojų. Visų pirma, finansinės analizės informacija svarbi įmonės vadovams, kurie naudodamiesi analizės duomenimis, gali įvertinti įmonės veiklos efektyvumą, ar teisingai praeityje priimti sprendimai ir atsižvelgdami į šią informaciją daryti išvadas ką galėtų atlikti geriau ateityje. Būsimus investuotojus domina ar jų investuotos lėšos gautų pelną, dividendus. Taip pat finansinės analizės informacija svarbi įmonės kreditoriams, produkcijos tiekėjams, paslaugų teikėjams, kurie iš analizės duomenų sprendžia apie įmonės finansinę būklę, ar įmonė sugebėtų vykdyti prisiimtus įsipareigojimus. Kita asmenų grupė, kuri remiasi finansinių analizių duomenimis yra įmonės darbuotojai, kadangi šie duomenys parodo ar įmonė yra pelninga, moki ir sugeba laiku atsiskaityti su darbuotojais ir ar įmonei negresia bankrotas, kurio atveju darbuotojai netektų darbo.

Kaip teigia Jonas Mackevičius ir kt. tinkamai atlikta finansinė analizė gali įmonės vadovybei padėti³:

- Objektyviai įvertinti finansinę įmonės būklę ir veiklos rezultatus;
- Atskleisti vidaus ir išorės rezervus bei nepanaudotas galimybes;
- Palyginti faktinę padėtį su planais, normomis ir kitais parametrais;
- Priimti racionalius valdymo sprendimus;
- Numatyti perspektyvas, veiklos strategiją ir taktiką;
- Spręsti kitus įmonės veiklos uždavinius.

Apibendrinant išvardintą informaciją, galima teigti, kad tinkamai atlikta finansinė analizė padeda nustatyti įmonės trūkumus, kuo remiantis vadovybė gali imtis priemonių šiuos trūkumus šalinti bei atlikti veiksmus, kad šie trūkumai ateityje nepasikartotų. Taip pat finansinė analizė padeda priimti racionalius įmonės valdymo sprendimus, kaip įmonė gali efektyviai ir optimizuotai dirbti, bei atskleisti nepanaudotus ar netinkamai naudojamus įmonės rezervus.

Finansinės analizės tikslai pasiekiami išsikeliant konkrečius uždavinius. J. Mackevičius ir D. Poškaitė (1998) pateikia tokius finansinės analizės uždavinius:

- Palyginti faktinius rezultatus su planais, standartais ir kitais parametrais;
- Padėti kurti finansinę informacijos sistemą;
- Padėti įmonių vadovams kontroliuoti ūkinę ir finansinę veiklą;
- Numatyti priemones bankroto išvengimui;
- Formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką;

³ Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 8.

- Nustatyti pelningiausias veiklos sritis;
- Koordinuoti įmonės veiklos sferas ir atskirų padalinių darbą;
- Padėti išlaikyti kreditų linijas su bankais ir kt.

Tuo tarpu E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2002) suformulavo septynis svarbiausius finansinės analizės uždavinius:

- objektyviai įvertinti ūkio subjektų finansinės veiklos rezultatus;
- įvertinti ūkio subjektų alternatyvių ir vykdomų projektų kokybę, jų realumą;
- išaiškinti ūkio subjektų projektinių užduočių įvykdymo rezultatus;
- išsiaiškinti ekonominių bei socialinių rodiklių pasikeitimo veiksnius ir apskaičiuoti finansinės būklės gerinimo galimybes;
- susisteminti analitinę medžiagą, pateikti išvadas ir alternatyvius pasiūlymus objekto finansinei veiklai gerinti;
- teikti informaciją įmonės vadovams ir išoriniams interesantams, neišduodant komercinių paslapčių;
- apibendrinti finansinės analizės medžiagą.

D. Ruchovienės nuomone (1998), finansinės analizės uždavinys – ieškoti nepanaudotų įmonės veikloje rezervų – sąnaudų mažinimo galimybių, racionalių gamybos būdų ir t.t.

Pateiktų autorių nuomonės dėl finansinės analizės uždavinių nėra vieningos, tačiau tam tikrais aspektais sutampa. Autorių nuomone pagrindinis uždavinys yra įmonės finansinės veiklos vertinimas bei naudingos informacijos pateikimas įmonės vadovams, kurią išanalizavus būtų imtasi priemonių pagerinti įmonės finansinę būklę.

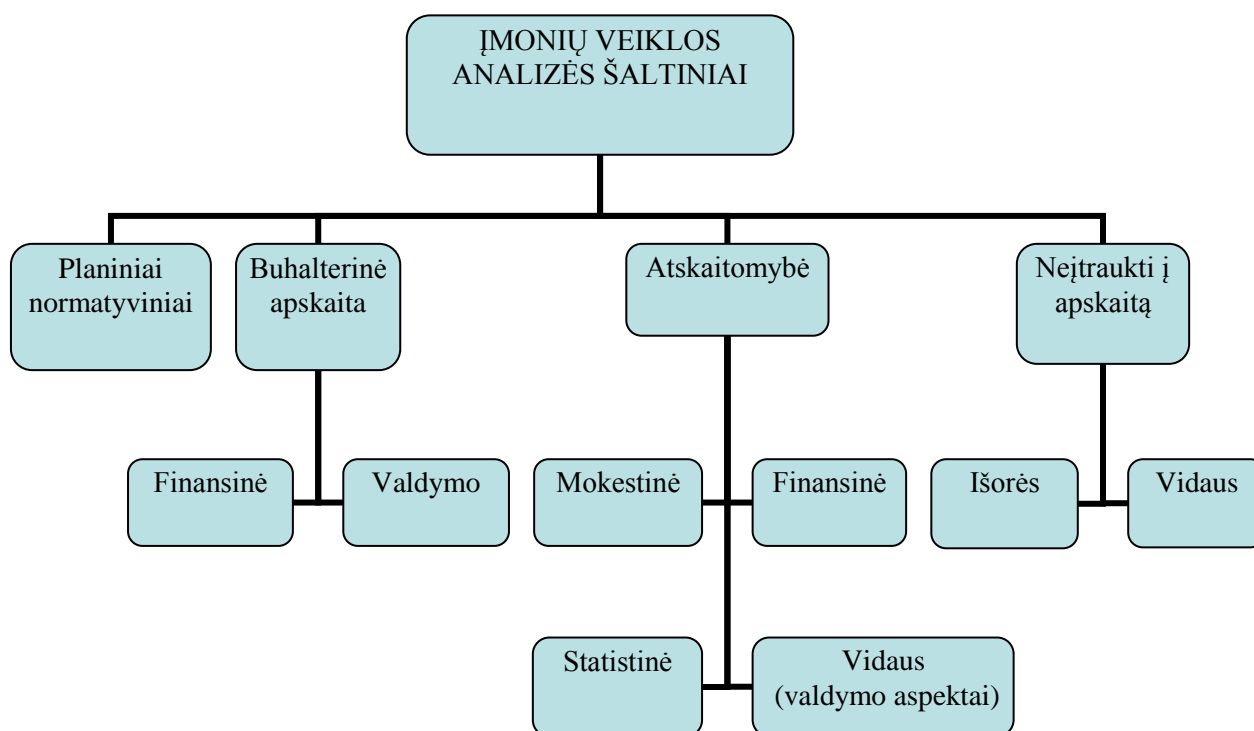
Darbo autorė linkusi sutikti su J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės pateiktais finansinės analizės uždaviniais, nes jie konkretūs ir apimantys visas įmonei svarbias sferas. Visada svarbu faktinius įmonės duomenis lyginti su anksčiau numatytais įmonės planais ar ankstesnių metų rezultatais, tai padėtų kontroliuoti įmonės veiklą, tiek ūkinę, tiek finansinę bei padėtų išvengti mokumo problemų, ar net bankroto. Taip pat labai svarbus uždavinys – pagalba nustatant pelningiausias įmonės veiklos sritis, kadangi tai parodo nesėkmingas veiklas, kurių reikėtų atsisakyti ar kažką keisti, kad veikla taptų pelningesnė, pvz. naujų produktų gamyba, pagrindinės veiklos pobūdžio keitimas, sąnaudų mažinimas ar kt.

Išnagrinėjus finansinės analizės literatūrą, galima teigti, kad jos keliami uždaviniai priklauso nuo finansinės analizės rūšies ir dažniausia siejami su informacijos vartotojų poreikiais, kadangi kiekvienas vartotojas siekia savų tikslų, uždaviniai gali skirtis atskiroms informacijos vartotojų grupėms.

1.3. Finansinės analizės rūšys ir informacijos šaltiniai

Įmonės finansinės analizės duomenų šaltiniai yra visa informacija, kuri naudojama analizuojant įmonės veiklą. Ši informacija privalo būti tikra ir patikima, kadangi nuo jos priklauso ar finansinės analizės rezultatai bus kokybiški ar ne, ar gautais rezultatais bus galima pagrįsti įmonės valdymo sprendimus. Kiekvieną kartą pradant analizuoti įmonę būtina įsitikinti ar surinktoje informacijoje nėra klaidų ir iškreiptų duomenų.

Finansinės analizės šaltinių klasifikavimas pirmiausia priklauso nuo analizei keliamų tikslų, finansinės analizės šaltiniai skirstomi į keturias grupes (žr. 1 pav.)⁴:

1 pav. Įmonių veiklos analizės šaltiniai

Šaltinis. Mackevičius J. ir kt., 2011, p. 24.

- **Planiniai normatyvai.** Į šią grupę galima priskirti verslo planus, biudžetus, išlaidų sąmatas, programas, ir kt. Finansinės analizės metu planų ir normatyvų duomenų rodikliai lyginami su faktiniais ir praėjusių laikotarpių veiklos rodikliais, jų pagalba galima nustatyti įmonės veiklos dinamiką, rodiklių kitimo tendencijas ir t.t.
- **Buhalterinės apskaitos.** Įmonės buhalterinė apskaita yra sistema, kuria registruojamos, grupuojamos bei apibendrinamos įmonės ūkinės operacijos. Ši sistema suteikia informacijos ekonominiams sprendimams priimti bei finansinei atskaitomybei sudaryti.

⁴ Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 24.

Buhalterinė apskaita sudaro didžiąją dalį visos įmonės ekonominės informacijos, kurią svarbu analizuoti vertinant, planuojant, prognozuojant įmonės veiklą bei užtikrint tęstinumą.

- **Atskaitomybės.** Joje pateikiama visa apibendrinta informacija apie įmonės veiklą ataskaitiniu laikotarpiu.
- **Neapskaitiniai.** Gali būti vidiniai bei išoriniai. Prie vidaus šaltinių priskiriami duomenys, kurie gaunami įmonėje ne iš apskaitos sistemos, tokie kaip akcijų rinkos duomenys, teisinė informacija ir pan. Tuo tarpu išorės šaltiniais gali būti medžiaga, kuri gaunama už įmonės ribų, kaip informacija statistiniuose leidiniuose, komercinių įstaigų, draudimo bendrovių, valstybinių įstaigų pateikiama medžiaga.

Įmonės finansinę analizę geriausia pradėti nuo verslo plano, kadangi jame pateikta informacija apie įmonės veiklą, produkto bei jo rinkos apžvalga, planuojama pasiekti apyvarta ir numatomas pelnas, bei kita svarbi informacija. Taip pat daug informacijos pateikiama įmonės biudžete, tokios kaip planuojama įmonės veikla bei iš anksto apibrėžtas ar esamas tam tikros veiklos įvertinimas. Tuo tarpu buhalterinės apskaitos informacijos vartotojai randa informaciją apie įmonės turtą, kapitalą, įsipareigojimus, veiklos rezultatus, taip pat informaciją reikalingą įmonei valdyti. Naudojantis šios informacijos duomenimis, galima numatyti būsimas pajamas ir išlaidas, įvertinti įmonės veiklos galimybes.

Pagrindiniai finansinės analizės šaltiniai yra finansinės atskaitomybės dokumentai, kuriuos sudaro:

- Balansas;
- Pelno (nuostolių) ataskaita;
- Pinigų srautų ataskaita;
- Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita;
- Aiškinamasis raštas.

Šiame darbe bus remtasi balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos duomenimis.

Finansinė analizė pagal įvairius požymius skirstoma į tam tikras rūšis. Šios rūšys yra jungiamos su finansinės analizės uždaviniais, kurie dažniausiai yra specifiniai, tačiau susieti su bendraisiais analizės uždaviniais ir priklauso nuo analizės tikslo, paskirties, analizuojamo laikotarpio bei naudojamų informacinių šaltinių. Literatūroje galima rasti įvairių finansinės analizės klasifikavimo būdų, vienas iš jų pateiktas 2 lentelėje (žr. 2 lent.).

2 lentelė. Finansinės analizės rūšys

Eil. Nr.	Požymiai	Analizės rūšys
1.	<i>Pagal apimtį</i>	Respublikos ūkis; Asociacijos; Įmonės, Organizacijos; Skyrių veikla.
2.	<i>Pagal subjektą</i>	Išoriniai atlikėjai; Vidiniai atlikėjai.
3.	<i>Pagal tikslą</i>	Alternatyvių projektų pagrindimui; Personalo ekonominiam skatinimui pagrįsti; Ekonominės informacijos patikimumo įvertinimui; Infliacijos įtakos finansiniams rodikliams įvertinimui.
4.	<i>Pagal pasikartojimo dažnumą</i>	Periodinė; Vienkartinė.
5.	<i>Pagal laiką</i>	Retrospektyvinė; Operatyvinė; Perspektyvinė.
6.	<i>Pagal analitinės programos turinį</i>	Kompleksinė; Teminė.
7.	<i>Pagal palyginimo pobūdį</i>	Vidinė; Tarpįmoninė; Tarpšakinė
8.	<i>Pagal tyrimo kryptį</i>	Pelno didinimui; Kaštų mažinimui; Gamybos ekologizavimui; Materialinių sąnaudų mažinimui.
9.	<i>Pagal analizės objekto aprėpimo Laipsnį</i>	Atrankinė; Išsistinė.
10.	<i>Pagal atlikimo būdą</i>	Kompiuterizuota analizė; Rankinė.

Šaltinis: Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I., 2002.

Kaip matyti iš pateiktos lentelės finansinė analizė skirstoma į daug rūšių pagal atitinkamus požymius. Autorių pateiktas klasifikavimas labai platus, todėl svarbiau naudoti susistemintą finansinės analizės skirstymą. J. Mackevičius ir kt. (2011) teigia, kad įmonės veiklos analizės rūšys skirstomos pagal šiuos svarbiausius požymius, kurie pateikiami 3 lentelėje (žr. 3 lent.).

3 lentelė. Finansinės analizės rūšys

Eil. Nr.	Požymis	Analizės rūšis
1.	<i>Pagal pasikartojimo dažnumą</i>	Vienkartinė; Periodinė.
2.	<i>Pagal laiką</i>	Operatyvinė; Retrospektyvinė; Perspektyvinė.
3.	<i>Pagal palyginimo pobūdį</i>	Vidinė lyginamoji; Įmonių lyginamoji.
4.	<i>Pagal analitinės programos turinį</i>	Kompleksinė; Teminė.
5.	<i>Pagal tyrimo kryptį</i>	Horizontalioji; Vertikali; Santykinė.

Šaltinis: adaptuota pagal Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L., 2011, p. 28.

Apibendrinant abi pateiktas lenteles matyti, kad autorių nuomonės labai skirtingos ir finansinės analizės klasifikavimas sutampa tik pagal pasikartojimo dažnumą, pagal laiką bei pagal analitinės programos turinį. Iš to galima spręsti, kad būtent pagal šiuos požymius dažniausiai yra atliekama įmonių finansinė analizė.

Peržvelgus lenteles matyti, kad 3 lentelėje pateiktas analizės klasifikavimo būdas yra konkretesnis bei plačiau vartojamas, todėl svarbu aptarti kiekvieną finansinės analizės rūšį plačiau.

Vienkartinė analizė. Ši analizė atliekama tik tam tikrais konkrečiais atvejais, tokiais kaip įmonei bankrutuojant, restruktūrizuojantis, jungiantis ir pan.

Periodinė analizė. Tokia analizė atliekama periodiškai, tam nustatytu laiku, pvz. kas metus, pusmetį ir pan.

Operatyvinė analizė. Atliekama iškart po ūkinių operacijų, todėl padeda stebėti bei kontroliuoti įmonės veiklą. Tokia analizė apima trumpus periodus, tokius kaip valanda, diena, savaitė ir pan.

Retrospektyvinė analizė. Tai periodinė analizė, kuri atliekama siekiant įvertinti įmonės veiklą tam tikru laikotarpiu, nustatyti trūkumus bei veiksmus kaip šiuos trūkumus pašalinti. Tačiau ši analizės rūšis retai naudojama įmonėse, kadangi ji rezultatus atskleidžia pavėluotai.

Perspektyvinė analizė. Priešinga retrospektyvinei analizei ir vadinama prognozine analize. Šios analizės rezultatai labai svarbūs įmonės vadovybei, nes padeda lengviau spręsti valdymo strateginius uždavinius.

Vidinė lyginamoji analizė. Ši analizė atskleidžia kiek kiekvienas įmonės padalinys prisideda prie visos įmonės finansinių rezultatų. Palyginus gautus atskirų padalinių duomenis lengviau nustatyti atsiliekančius nuo kitų ir rasti būdų juos suvienodinti.

Lyginamoji įmonių analizė. Šia analize lyginamos skirtingos, tačiau tos pačios ūkio šakos įmonės. Palyginus savo įmonę su pažangia tos ūkio šakos įmone galima nustatyti darbo efektyvumą, kuo pasinaudojus bus priimti optimaliausi techniniai sprendimai.

Kompleksinė analizė. Tai išskirtinė finansinės analizės rūšis, kadangi ji gali būti atliekama naudojantis visomis kitomis analizės rūšimis, apimti visas veiklos sritis bei įmonės padalinius. Atliekant šia analizę galima remtis visais analizės šaltiniais.

Teminė analizė. Tai analizė atliekama pagal konkrečias temas, tokias kaip turto analizė, įsipareigojimų analizė ir pan.

Horizontalioji analizė. Ji parodo rodiklių dinamiką bei nuokrypius nuo lyginamų rodiklių. Šia analize dažniausiai lyginami nuo dvejų iki penkerių metų įmonės duomenys.

Vertikaliąji analizė. Dar kartais vadinama struktūrine analize, nes padeda nustatyti finansinių rodiklių struktūrą. Atlikus analizę galima įvertinti ar tinkamai naudojamas turtas, pajamų ir sąnaudų kitimą ir kitą.

Santykinė analizė. Santykinių rodiklių apskaičiavimas remiantis finansinių ataskaitų duomenimis. Atliekant finansinę analizę dažniausiai naudojama santykinė analizė, kadangi be santykinių rodiklių neįmanoma nustatyti finansinių procesų kitimo tam tikru laikotarpiu bei pateikti konkrečių ir objektyvių išvadų apskaičiuojant tik absoliučiomis sumomis išreikštus rodiklius. Kadangi ši analizės rūšis plačiausiai naudojama, nenuostabu, kad skirtingi Lietuvos ir užsienio autoriai skirtingai grupuoja santykinius rodiklius (žr. 4 lent.).

4 lentelė. Santykinų rodiklių grupavimas

Eil. Nr.	Autorius	Rodiklių grupės
1	Bagdžiūnienė V. (2005, p. 139–163)	1. Apyvartumo 2. Mokumo ir stabilumo 3. Pelningumo
2	Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. (1998, p. 238–242)	I. Įmonės kreditavimui įvertinti 1. Mokumo 2. Finansinio pastovumo 3. Išteklių panaudojimo efektyvumo ir veiklos pelningumo II. Atsižvelgiant į vartotojų interesus A. <i>Vadybininkams</i> 1. Gamybinės veiklos 2. Išteklių valdymo 3. Pajamingumo B. <i>Savininkams</i> 1. Pelningumo 2. Pelno paskirstymo 3. Rinkos C. <i>Kreditoriams</i> 1. Likvidumo 2. Finansinio sverto 3. Skolos aptarnavimo
3	Įmonių finansinė analizė. Rodiklių apskaičiavimo metodika (NVPB, 1995, p. 10–19)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo efektyvumo
4	Įmonių finansinė analizė. Rodiklių skaičiavimo metodika (NVPB, 2001, p. 7–15)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo efektyvumo 5. Rinkos vertės
5	Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai 1996–1999 (Lietuvos statistikos departamentas, 2000, p. 9–16)	1. Pajamų apsaugos 2. Finansinio sverto 3. Pinigų srauto ir finansinio srauto atitikimo
6	Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai 2000–2003. (Lietuvos statistikos departamentas, 2004, p. 7–19)	1. Pajamų apsaugos 2. Finansinio sverto 3. Pinigų srauto ir finansinio sverto atitikimo
7	Juozaitytė L. (2000, p. 44–48; 90–96)	1. Pelningumo ir sąnaudų lygio 2. Trumpalaikio mokumo 3. Bendrojo mokumo
8	Kancerevyčius G. (2004, p. 128–134)	1. Likvidumo (mokumo) 2. Veiklos efektyvumo (turto valdymo) 3. Kapitalo struktūros ir finansinio sverto (skolų valdymo) 4. Pelningumo 5. Rinkos
9	Kvedaraitė V. (1995, p. 10–12)	1. Pelningumo 2. Apyvartumo 3. Likvidumo 4. Įsipareigojimų

4 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Eil. Nr.	Autorius	Rodiklių grupės
10	Kvedaraitė V. (1997, p. 24–35)	1. Pelningumo (rentabilumo) 2. Finansinio statuso 3. Mokumo 4. Finansinio valdymo 5. Išteklių valdymo
11	Lazauskas J. (2005, p. 117–127)	1. Pelningumo (rentabilumo) 2. Finansinio statuso 3. Finansų valdymo 4. Išteklių valdymo
12	Poškaitė D. (1994, p. 29–44)	1. Mokumo (likvidumo) 2. Įsiskolinimo 3. Pelningumo (rentabilumo) 4. Akcijų ir kapitalo įvertinimo 5. Veiklos (valdymo) efektyvumo
13	Rutkauskas A. V., Damašienė V. (2002, p. 40–41)	1. Likvidumo 2. Aktyvumo 3. Pelningumo 4. Įsiskolinimo
14	Smalenskas G. (1998, p. 52–62)	1. Pelningumo ir investicijų vertinimo 2. Likvidumo 3. Skolų valdymo 3. Turto valdymo 5. Pinigų srautų
15	Smalenskas G. (2000, p. 47–55)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Finansų struktūros 4. Turto panaudojimo 5. Rinkos vertės
16	Šlekienė D., Klimavičienė I. (1999, p. 31)	1. Pelno normos (maržos) 2. Pelningumo 3. Likvidumo 4. Padengimo 5. Finansinio stabilumo 6. Apyvartumo
17	Bernstein L. A. (1978, p. 89–92)	1. Likvidumo 2. Kapitalo struktūros ir ilgalaikio mokumo 3. Investicijų grąžos 4. Veiklos 5. Pardavimo pajamų ir turto santykio 6. Rinkos vertinimo
18	Black G. (2004, p. 285–293)	1. Pelningumo 2. Efektyvumo 3. Likvidumo 4. Ilgalaikių skolų 5. Investicijų
19	Brigham E. F., Daves P. R. (2004, p. 229–243)	1. Mokumo 2. Turto valdymo 3. Skolų valdymo 4. Pelningumo 5. Rinkos vertės

Eil. Nr.	Autorius	Rodiklių grupės
20	Harrison W. T., Horngren Ch. T. (1997, p. 660–661)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikio mokumo 3. Pardavimo pajamų 4. Pelningumo 5. Investicijų
21	Haskins M. E., Ferris K. R., Seling T. I. (1996, p. 123–137)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikių skolų 3. Turto valdymo 4. Pelningumo 5. Investicijų gražos
22	Gibson Ch. H. (1992, p. 233, 325, 369)	1. Likvidumo 2. Ilgalaikių skolų 3. Pelningumo 4. Investicijų
23	Kovaliov V. V. (1995, p. 120–124)	1. Likvidumo 2. Pelningumo
24	Kinserdal A. (1995, p. 218–227)	1. Pelningumo 2. Fondų valdymo 3. Likvidumo 4. Mokumo
25	Nikolai L. A., Bazley J. D. (1994, p. 843–851)	1. Akcininkų pelningumo 2. Įmonės pelningumo 3. Likvidumo 4. Veiklos aktyvumo 5. Veiklos stabilumo
26	Palepu K. G., Healy P.M., Bernard V. L. (2004, p. 5–21)	1. Pelningumo 2. Investicijų valdymo a) apyvartinio kapitalo valdymo b) ilgalaikio turto valdymo 3. Finansų valdymo: finansinio sverto a) likvidumo b) ilgalaikių skolų
27	Savickaja G. V. (2005, p. 301–303)	1. Bendri 2. Mokumo ir finansinio stabilumo 3. Veiklos aktyvumo 4. Pelningumo 5. Gamybos intensyvumo 6. Investicinės veiklos 7. Įsipareigojimų ir biudžeto vykdymo
28	Stickney C. P. (1993, p. 392–411)	1. Rizikos a) likvidumo rizikos b) ilgalaikio mokumo rizikos 2. Pelningumo
29	Warren C. S., Fess P.E. (1992, p. 1170–1183)	1. Mokumo 2. Pelningumo
30	Weygandt J. J., Kieso D., E., Kimmel P. D. (2005, p. 774–785)	1. Likvidumo 2. Pelningumo 3. Ilgalaikių skolų

Saltinis: adaptuota pagal Mackevičius J., 2006, p. 22-25.

Apibendrinant lentelėje pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad skirtingi autoriai, tiek Lietuvos, tiek užsienio, naudoja skirtingus rodiklių ir jų grupių pavadinimus, nors kalba apie tuos pačius dalykus, pavyzdžiui mokumą tapatina su likvidumu, tačiau šios sąvokos yra labai skirtingos. Įmonę mokia galima apibūdinti kai ji sugeba sumokėti visas ilgalaikes ir trumpalaikes skolas, tuo tarpu likvidumas – tai galimybė įmonės turtą paversti pinigais.

Peržvelgus visus pateiktus autorius matyti, kad labai dažnai naudojami pelningumo ir likvidumo rodikliai, tai daroma dėl to, kad šių grupių rodikliai laikomi vieni svarbiausių vertinant įmonės būklę ir perspektyvas. Pelningumas padeda atskleisti įmonės veiklos rezultatus bei prognozuoti įmonės būklę ateityje. O likvidumas parodo įmonės turto būklę, kiek įmonė jo turi, trumpalaikio ar ilgalaikio, bei parodo kurį turtą būtų lengviau paversti grynaisiais pinigais, kad būtų galimybė skubiai padengti įmonės įsipareigojimus.

Iš visų aptartų autorių labiausiai išsiskiria E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė. Kaip ir anksčiau aptartas finansinės analizės klasifikavimas, taip ir santykinų rodiklių grupavimas pateikiamas labai išsamiai, kas autorės ir išskiria iš kitų. Šios autorės santykinius rodiklius pirmiausia skirsto į dvi dideles grupes, pirmoji įmonės kreditavimui įvertinti ir antroji grupė sudaryta pagal vartotojų interesus. Paanalizavus antrąją grupę atidžiau matyti, kad autorės labai aiškiai ir tiksliai išskirstė rodiklius pagal kiekvieno informacijos vartotojo poreikius. Vadybininkams visada svarbu gamybinė veikla ir jos perspektyvos, išteklių valdymas bei pajamingumas. Tuo tarpu savininkams įdomu ar įmonė veikia pelningai, kaip paskirstomas įmonės pelnas, taip pat šiai vartotojų grupei labai svarbu rinkos bei konkurentų analizė. Kreditoriams svarbiausia ar įmonė yra likvidi, t.y. ar ji pajėgs lengvai padengti įsiskolinimą, taip pat atkeiptinas dėmesys ir į kapitalo struktūros pasirinkimą, t.y. finansinį svertą, bei skolos aptarnavimo kaštus.

Darbo autorės nuomonė dar viena labai svarbi santykinų rodiklių grupė yra mokumo rodikliai, nes ji parodo įmonės gebėjimą atsiskaityti su kreditoriais trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu. Analizuojant šią rodiklių grupę būtų daugiau galimybių išvengti sunkumų įmonės veikloje bei sunkumų susiduriant su skolų padengimu, o tai padėtų išvengti įmonės mokumo problemų, kurios nuveda įmonę prie bankroto.

1.4. Įmonės mokumas

Kiekvienai įmonei labai svarbu yra išsaugoti savo autoritetą bei puikiai konkuruoti rinkoje, tam, kad šito pasiektų joms būtina vykdyti savo turimus įsipareigojimus. Mokumas yra būtina įmonės gyvavimo sąlyga, nes nuo jo priklauso įmonės veikla, finansinė būklė bei veiklos rezultatai. Tik būdama moki įmonė gali siekti tolimesnių strategijų, perspektyvų, investicinių sprendimų. Mokumą galime apibūdinti kaip gebėjimą, pajėgumą mokėti, padengti mokestinius įsipareigojimus.

„Įmonės mokumas – tai jos sugebėjimas įvykdyti savo ilgalaikius ir trumpalaikius įsipareigojimus (skolas) partneriams, bankams, mokesčių inspekcijoms ir kitoms institucijoms“ (L. Juozaitienė, 2008, p. 181). Siekiant palaikyti įmonės mokumą būtina tinkamai valdyti finansinius išteklius, t.y. tinkamai kaupti, paskirstyti bei naudoti pinigines lėšas. Savininkai skatindami verslo augimą privalo stebėti įmonės pajamų ir sąnaudų kitimą bei kitus finansinius rodiklius. Taigi norint efektyviai valdyti įmonės mokumą reikia atsižvelgti į įmonės valdymo organų veiklą bei kompetenciją, rinkos sąlygas, procesus, kurie gali įtakoti mokumo gerėjimą ar blogėjimą, bei atsižvelgti į galimas nemokumo priežastis.

Anot A. V. Rutkausko ir kt. mokumą galima apibrėžti kaip pajėgumą, gebėjimą sumokėti bei galimybę padengti mokestinius reikalavimus.⁵ Kitaip tariant mokumas tai sugebėjimas turimomis mokėjimo priemonėmis padengti trumpalaikes ir ilgalaikes įmonės skolas.

Taip pat, kaip ir aukščiau paminėti autoriai mokumo sąvoką apibrėžia ir J. Mackevičius ir kt.: „mokumas – tai potencialus sugebėjimas padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimomis mokėjimo priemonėmis.“⁶ Remiantis autoriais galima sakyti, kad įmonė yra moki tada kai nagrinėjamu laikotarpiu turi daugiau mokėjimo priemonių už įsipareigojimus.

Mokumą reikėtų apibūdinti kaip įmonės sugebėjimą turimomis mokėjimo priemonėmis apmokėti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus. J. Mackevičius (2005, p. 143) teigia, kad įmonės mokėjimo priemonės gali būti:

- pinigai ir jų ekvivalentai;
- per vienerius metus gautinos sumos;
- atsargos ir komplektavimo gaminiai;
- pirktos prekės, skirtos perparduoti;
- nebaigtos vykdyti sutartys;
- išankstiniai apmokėjimai;
- kitas ilgalaikis turtas;
- kita.

Kad įmonės galėtų atsiskaityti su darbuotojais, tiekėjais, valstybe, joms reikia turėti ne tik grynujų pinigų ir jų ekvivalentų, tačiau ir materialųjį likvidų turtą, kurį galima greitai paversti pinigais. Įmonė parduodama likvidų turtą įgyja mokėjimo priemonių įsipareigojimams padengti, o jei įmonės turimas turtas yra nelikvidus, tada ji gali tapti nemokia. Įmonė laikoma mokia tada, kai turi ne mažiau mokėjimo priemonių nei įsipareigojimų.

⁵ Rutkauskas A. V., Sūdžius V., Mackevičius V. „Verslo finansų principai ir praktika“, 2009, p. 311.

⁶ Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 94.

Vertinant įmonės mokumą naudojami finansinės atskaitomybės duomenys: balanso, pelno (nuostolio) ataskaitos, pinigų srautų ataskaitos ir pan. Šis vertinimas suteikia patikimą informaciją apie įmonės būklę analizuojamu laikotarpiu.

Įmonės mokumo rodikliai skirstomi į trumpalaikius ir ilgalaikius. Trumpalaikio mokumo rodikliai parodo ar įmonė pajėgi vykdyti įsipareigojimus, kuriuos privalo atsiskaityti per vienus metus nuo balanso sudarymo dienos arba per vieną įmonės veiklos ciklą, o ilgalaikiai – parodo ar įmonė sugebės įvykdyti įsipareigojimus, kuriuos privalo sumokėti vėliau nei per vienus metus nuo balanso sudarymo datos⁷.

Pasak autoriaus Tom Taulli⁸ pasinaudojant įvairiais egzistuojančiais mokumo rodikliais, įmonei lengviau išsiaiškinti ar ji savo veikloje neprisiima per daug rizikos, kuri galėtų sukelti daug sunkumų. Taigi remiantis mokumo rodikliais, pasak J. Mackevičiaus ir kt. (2011) – mokumo analizę būtina atlikti nuosekliai, skaičiuojant santykinius rodiklius ir vertinant jų duomenis. Jeigu mokumo rodiklių rezultatai gaunami žemi, tai signalizuoja vadovybei apie problemas įmonėje. Mokumo rodikliai gali parodyti ne tik esamą įmonės situaciją bet ir ateityje laukiančius sunkumus, todėl atliekant įmonės mokumo analizę būtina nagrinėti trijų mokumo grupių – apyvartinio kapitalo, trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo, rodiklius.⁹

1.4.1. Apyvartinis kapitalas

Apyvartinis kapitalas – tai įmonės turimos trumpalaikės lėšos, kurios gana greitai panaudojamos ūkinėje veikloje, tokios kaip žaliavos, medžiagos, prekių atsargos, skolos ir pan.

J. Mackevičiaus ir kt. (2011, p. 95) apyvartinį kapitalą apibūdina kaip trumpalaikį turtą, likusį įmonėje sumokėjus per vienerius metus visus trumpalaikius įsipareigojimus.

Apyvartinis kapitalas įmonei yra svarbesnis net už grynuosius pinigus, nes įmonė turėdama kuo didesnę apyvartinį kapitalą turi daugiau galimybių efektyviai funkcionuoti net nesant stabiliam grynujų pinigų srautui. Taip yra, todėl, kad apyvartinis kapitalas padeda papildyti grynujų pinigų sraute atsiradusias spragas, apsaugo nuo netikėtumų ir padeda palaikyti įmonės einamosios veiklos likvidumo lygį. Kuo didesnis apyvartinio kapitalo koeficientas, tuo aukštesnis įmonės trumpalaikio mokumo lygis. Didėjant apyvartiniam kapitalui, mažėja trumpalaikio mokumo rizika. Nuolatinė apyvartinio kapitalo struktūros analizė padeda įmonėms pasiekti optimalų turimų finansinių išteklių ir jų panaudojimo lygį.

⁷ Mackevičius J. „Įmonių veiklos analizė, informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas“, 2005, p. 143.

⁸ Taulli T. „The EDGAR Online Guide to Decoding Financial Statements: Tips, Tools, and Techniques for Becoming a Savvy Investor“, 2004.

⁹ Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 94.

Kaip teigia J. Mackevičius (2005, p. 150), efektyviam apyvartinio kapitalo valdymui būtinas ir rinkos, klientų bei tiekėjų veiklos specifikos išmanymas, įmonės veiklos prioritetų (gaminiui, paslaugai) nustatymas, taip pat atsargų, gautinų ir mokėtinų sumų palaikomo lygio planavimas ir kontrolė bei faktinių rezultatų analizė. Tai galima pasiekti planuojant trumpalaikį finansavimą, derantis dėl geresnių kreditavimo sąlygų, kontroliuojant grynųjų pinigų judėjimą, gautinų sumų administravimą ar atsargų lygio kontrolę.

Apyvartinio kapitalo analizė dažniausiai atliekama tokia tvarka¹⁰:

1. Nustatomas apyvartinio kapitalo dydis. Apyvartinio kapitalo dydis labai svarbus gamybos ir pardavimo lygiui palaikyti, nes nuo jo priklauso ar įmonė pajėgi plėsti gamybą, padengti turimus įsipareigojimus bei konkuruoti rinkoje. Apyvartinio kapitalo kasmetinis didėjimas rodo, kad įmonės finansinė padėtis yra stabili. Tuo tarpu įmonių, kurios turi daugiau trumpalaikių įsipareigojimų negu trumpalaikio turto, apyvartinis kapitalas yra neigiamas, kas rodo įmonės problemas.
2. Ištiriama apyvartinio kapitalo dinamika ir struktūra. Apyvartinio kapitalo dinamikos ir struktūros analizė parodo ne tik apyvartinio kapitalo bendros sumos, tačiau ir skirtingų jo elementų kitimą per atitinkamą laikotarpį. Apyvartinio kapitalo dinamika priklauso nuo įmonės pagamintos ir parduotos produkcijos ar atliktų darbų, suteiktų paslaugų dydžio. Ar apyvartinis kapitalas naudojamas racionaliai geriausiai atspindi apyvartinio kapitalo didėjimo tendencijų lyginimas su pardavimų ar paslaugų didėjimo tendencijomis.
3. Ištiriamas apyvartinio kapitalo efektyvumas. Apyvartinio kapitalo efektyvumo analizė padeda nustatyti ar veiksmingai naudojamas įmonės apyvartinis kapitalas.
4. Ištiriamas apyvartinio kapitalo poreikis. Apyvartinio kapitalo poreikis priklauso nuo gamybos ciklo trukmės, nuo to kaip organizuojamas įmonės darbas, nuo valdymo sistemos kokybės ir pan. Todėl planuojant apyvartinio kapitalo poreikį būtina labai tiksliai apskaičiuoti visų pirma apyvartinio kapitalo susidarymo šaltinius, antra apyvartinio kapitalo panaudojimą.

Apyvartinis kapitalas paprastai skaičiuojamas kaip trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų skirtumas. Išplėstinė formulė skaičiuojama taip:

$$\text{Apyvartinis kapitalas} = \text{grynieji pinigai} + \text{vertybiniai popieriai} + \text{atsargos} + \text{gautinos sumos} - \text{trumpalaikiai įsipareigojimai} \quad (1)$$

Apyvartinis kapitalas gali būti skaičiuojamas ir štai taip:

¹⁰ Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 95.

$$\text{Apyvartinis kapitalas} = \text{nuosavas kapitalas} + \text{ilgalaikiai įsipareigojimai} - \text{ilgalaikis turtas} \quad (2)$$

Jeigu apskaičiuavus gaunamas neigiamas apyvartinio kapitalo dydis tai parodo, kad įmonė apyvartinius poreikius dengia ilgalaikėmis lėšomis. Tai gali būti padidėjusios įmonės mokumo rizikos faktorius, taip pat gali būti, kad įmonės investiciniai poreikiai finansuojami trumpalaikiais metodais, o tai rodo didelę riziką neatsiskaityti su kreditoriais.

Kitas apyvartinio kapitalo grupės rodiklis yra apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas, kuris apskaičiuojamas pagal žemiau pateiktą formulę:

$$\text{Apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientas} = \frac{\text{Atsargos}}{\text{Apyvartinis kapitalas}} \quad (3)$$

Šis rodiklis rodo, kiek apyvartinio kapitalo yra išaldyta atsargose. Apskaičiuavus apyvartinio kapitalo manevringumo koeficientą turi būti gaunamas kuo mažesnis rezultatas, išskyrus prekybines įmones, kurios privalo turėti nemažai atsargų.

Apyvartinio kapitalo efektyvumą apibūdina dar vienas rodiklis – tai apyvartinio kapitalo ir turto santykis, kuris apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$$\text{Apyvartinio kapitalo ir turto santykis} = \frac{\text{Apyvartinis kapitalas}}{\text{Turtas}} \quad (4)$$

Kuo didesnis apyvartinio kapitalo ir turto santykis tuo įmonei geriau, kadangi šis rodiklis parodo įmonės trumpalaikio mokumo lygį. Ir atvirkščiai, jeigu rodiklio rezultatas mažas, tai gali rodyti, kad įmonė susidurs su mokumo problemomis ir bankrutuos.

Visiems žinoma, kad apyvartinis kapitalas yra labai svarbus kiekvienai veikiančiai įmonei, nes nuo jo dydžio priklauso ar įmonė gali plėsti savo veiklą, gamybą, ar gali vykdyti turimus įsipareigojimus, varžytis su rinkoje esančiais konkurentais. Nors įmonės balanse ir nėra išskirta apyvartinio kapitalo kaip atskiro straipsnio, tačiau daugelis informacijos vartotojų iš jo dydžio bei kitimo tendencijų sprendžia ar įmonės veikla stabili. Apibendrinant apyvartinio kapitalo svarbą galima teigti, kad šis rodiklis gerai apibūdina įmonės finansinę būklę, taip pat šis rodiklis labai įtakoja kitus finansinius rodiklius.

1.4.2. Trumpalaikis įmonės mokumas

Įmonės trumpalaikio mokumo analizė yra viena iš finansinės analizės kryptių, kurios pagalba galima įvertinti įmonės gebėjimą laiku atsiskaityti su savo kreditoriais, nes su įsipareigojimų

nevykdančia įmone tiekėjai nesudaro sandorių, taip prarandamas jų pasitikėjimas bei sugebėjimas konkuruoti rinkoje.

Pasak Graham Mott¹¹ įmonės siekdamas išlikti rinkoje privalo stebėti savo likvidumo padėtį, t.y. veikdamas turėti tiek trumpalaikio turto, kad jo pakaktų sumokėti trumpalaikes skolas. Kompanijos visada pasitraukia iš rinkos, kai jos nebepajėgia sumokėti skolų savo darbuotojams, bankams, ar tiekėjams.

Taigi išanalizavus įvairią finansinės analizės mokslinę literatūrą negalima rasti bendros trumpalaikio mokumo rodiklių klasifikacijos, todėl tai labai apsunkina pasirinkimą kokiais rodikliais naudotis atliekant finansinę analizę. Lietuvos finansinės analizės autoriai skirtingai įvardija tuos pačius rodiklius, tačiau formules jų skaičiavime naudoja tokias pat.

J. Mackevičius (2005) pateikia tokius pagrindinius trumpalaikio mokumo rodiklius:

1. Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas.

$$\text{Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}} \quad (5)$$

Šis rodiklis padeda prognozuoti įmonės mokumą artimiausiu metu, nes parodo kiek kartų visas turimas trumpalaiki turtas didesnis už trumpalaikius įsipareigojimus. Apskaičiavus koeficientą pagal pateiktą formulę, gautas rezultatas turi būti nemažesnis kaip 1,2. Jei rezultatas mažesnis už 1, tai reiškia, kad įmonė nesugeba įvykdyti savo trumpalaikių įsipareigojimų. Žemas bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento lygis reiškia, kad įmonė turi problemų parduodant produkciją. Tačiau šis rodiklis negali būti ir per didelis, t.y. didesnis už 2, nes tai reiškia, kad įmonė nesugeba tinkamai naudoti turimą trumpalaikį turtą.

Pasak J. Mackevičiaus ir kt. kartais pasitaiko, kad kai kurių įmonių vadovai stengiasi dirbtinai padidinti bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento rodmenis, imdamiesi šių priemonių:¹²

- parduoda dalį trumpalaikio įmonės turto, o už gautus grynuosius pinigus padengia trumpalaikius įsipareigojimus. Tačiau vadovai net nesusimąsto, kad tai visiškai nenaudinga įmonei, kadangi taip sumažinamas įmonės gamybinis pajėgumas;
- išleidžia trumpalaikes obligacijas, o už gautus grynuosius pinigus didina trumpalaikį įmonės turtą arba dengia trumpalaikius įsiskolinimus. Tačiau ir ši priemonė nenaudinga įmonei, nes už obligacijas reikės mokėti palūkanas keletą metų, be to teks uždirbti pakankamai pinigų skolų apmokėjimui ateityje;

¹¹ Mott G. „Accounting for Non-Accountants: A Manual for Managers and Students“, 2005.

¹² Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“, 2011, p. 99.

- išleidžia akcijas taip padidindami nuosavą kapitalą, o gautus grynuosius pinigus panaudoja trumpalaikio turto įsigijimui arba trumpalaikių skolų apmokėjimui. Pasinaudojus šia priemone sumažinamas turimų akcijų uždirbamas pelnas, taip pat padaugėjus akcininkų atsiranda pavojus vadovybei kontroliuoti įmonę taip kaip seniau, t.y. sumažėti kompetencija sprendžiant įmonės klausimus;
- apmoka trumpalaikius įsipareigojimus turimais grynaisiais pinigais. Taip darydami vadovai nesusimąsto, kad grynujų pinigų reikės įmonės verslui.

Peržvelgus pateiktas priemones, kurių imasi įmonės norėdamos pakeisti bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento rezultatą matyti, kad ką besistengtų jos pasiekti pakeisdamos rodiklio duomenis vis tiek gaunamas rezultatas kenkia įmonės rezultatams, todėl patartina to nedaryti, nes geras analitikas visada pastebės, kada rezultatas geras, o kada tik bandoma įvairiais būdais jį dirbtinai padidinti.

2. Greito trumpalaikio mokumo koeficientas.

$$\text{Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikis turtas} - \text{Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}} \quad (6)$$

Šis rodiklis naudojamas norint objektyviau įvertinti įmonės mokumo galimybes šiuo momentu. Skaičiuojant šį rodiklį – trumpalaikiu turtu yra laikomas tas turtas, kuris yra pats likvidžiausias (pinigai, vertybiniai popieriai bei per vienerius metus gautinos sumos). Įmonės vadovaujasi šiuo rodikliu, kai nori išsiaiškinti ar įmonė greitai pajėgtų padengti savo trumpalaikius įsipareigojimus, jei kreditoriai to pareikalautų. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficiento reikšmė negali būti mažesnė už 1, nes tai reikštų, kad įmonė nesugebėtų iš turimo likvidžiausio turto padengti turimų trumpalaikių įsipareigojimų.

Trumpalaikio įmonės mokumo analizės metu būtina nustatyti bendrojo ir greitojo trumpalaikio mokumo koeficientų skirtumą. Geriausia yra tada, jeigu gautas skirtumas yra nedidelis, tačiau kartais pasitaiko ir atvejų kai bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas yra didelis, bet greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas mažas. Šiuo atveju gali būti, kad įmonė turi daug atsargų, kurios greičiausiai yra pasenusios, sugadintos ar šiaip prastos kokybės, todėl jų paversti grynais pinigais neįmanoma.

3. Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas.

$$\text{Labai greito trumpalaikio mokumo koeficientas} = \frac{\text{Pinigai ir pinigų ekvivalentai} + \text{Kitas trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}} \quad (7)$$

4. Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas.

$$\text{Absoliutus trumpalaikio mokumo koeficientas} = \frac{\text{Pinigai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}} \quad (8)$$

Jeigu apskaičiuavus aukščiau paminėtus koeficientus gaunama didelė reikšmė, vadinasi įmonė turi pinigų ir gali lengvai padengti įsipareigojimus, tačiau įmonėje laikyti grynuosius pinigus yra nenaudinga, kadangi pinigai turi uždirbti pinigus, o ne būti laikomi tik tam, kad kažkada teks sumokėti skolas.

Prie trumpalaikio mokumo rodiklių dar būtų galima priskirti ir trumpalaikės skolos koeficientą, kuris apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Trumpalaikės skolos koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Turtas}} \quad (9)$$

Šis rodiklis parodo kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Jeigu apskaičiuavus koeficientą gaunamas rezultatas yra mažesnis už 30 %, tai jis vertinamas gerai, o jeigu rezultatas didesnis nei 60 %. – nepatenkinamai.

Trumpalaikio mokumo rodikliai yra labai svarbūs įmonėms, kadangi jie parodo įmonės įsipareigojimų dydį, padengimo realumą. Šiuos rodiklius būtina nuolat stebėti, tirti, analizuoti mokumo kitimo būklę. Sumažėję rodikliai, rodo kad įmonė eina nemokumo link, todėl ateityje gali susidurti su sunkumais.

Analizuojant trumpalaikio mokumo rodiklius nereikėtų aklaai pasitikėti gautomis reikšmėmis ir iš jų daryti vienareikšmiškas išvadas. Norint susidaryti objektyvų vaizdą apie įmonės mokumą, būtina atsižvelgti į keletą veiksnių, kurie daro įtaką aukščiau aptartiems trumpalaikio mokumo rodikliams:

- Trumpalaikio turto vertę būtina koreguoti atsižvelgiant į jo faktinę būklę;
- Įmonė visas trumpalaikes skolas neturi padengti vienu metu;
- Pasitaiko, kad įmonė dalį savo skolų gali padengti ne pinigais, o prekėmis arba paslaugomis.

1.4.3. Ilgalaikis įmonės mokumas

Aptarus trumpalaikio mokumo rodiklius būtina apžvelgti ir ilgalaikio mokumo rodiklius, kadangi visada svarbu žinoti, ar įmonė bus moki po dvejų ar daugiau metų, nes įmonės plėtra dažniausiai yra orientuota į ilgalaikį laikotarpį. Ilgalaikio mokumo rodikliai parodo įmonės finansavimo šaltinius, palūkanų padengimo greitį, galimybes kuo skubiau apmokėti skolas, finansinio stabilumo ir veiklos tęstinumo prognozes.

Graham Mott¹³ mano, kad vertinant įmonę ilgalaikiu likvidumo požiūriu, per daug skolų yra pavojinga įmonei, nes kuo didesnė įmonės kapitalo dalis yra skolinta, tuo didesnė pelno dalis atiduodama palūkanoms.

Analizuojant įmonės ilgalaikį mokumą, reikia atkreipti dėmesį į du svarbius veiksnius:

- 1) skolų lygį;
- 2) skolų ir nuosavo kapitalo santykio kitimą per tam tikrą laikotarpį.

Skolų rodikliai padeda įvertinti verslo rizikos lygį bei nustatyti ar įmonė pajėgi išlikti rinkoje. Dažniausiai skolų rodikliais lyginama iš ko finansuojamas verslas, iš savų ar skolintų finansavimo šaltinių. Atliekant mokumo analizę reikia stebėti ar pastaraisiais metais įmonėje skolos didėja ar mažėja ir nustatyti kokią reikšmę finansinei būklei turi ši dinamika. Šiai analizei naudojami ilgalaikio mokumo rodikliai.

Pagrindiniai ilgalaikio mokumo rodikliai pasak J. Mackevičių (2005, p. 161-166) yra šie:

1. Bendrasis skolos koeficientas.

$$\text{Bendrasis skolos koeficientas} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Turtas}} \quad (10)$$

Šis koeficientas parodo, kokia dalis skolintų lėšų yra panaudojama formuojant įmonės turtą. Rodiklis turi būti kuo mažesnis, tada įmonės būklė bus geresnė bei kreditoriai bus apdrausti nuo rizikos atgauti pinigus įmonės bankroto proceso atveju. Kuo rodiklis didesnis, tuo saugumo lygis žemesnis. Jeigu apskaičiavus bendrąjį skolos koeficientą gaunamas rezultatas mažesnis už 0,3, tai jis vertinamas gerai, o jeigu didesnis už 1 – blogai. Skaičiuojant šį rodiklį labai svarbu įvertinti skolų susidarymo priežastis bei išnagrinėti galimybes, kaip būtų galima jas grąžinti.

2. Ilgalaikių skolų koeficientas.

$$\text{Ilgalaikių skolų koeficientas} = \frac{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Turtas}} \quad (11)$$

Ilgalaikių skolų koeficientas parodo, kokią dalį įmonės turto sudaro ilgalaikės skolos. Apskaičiavus šį rodiklį labai gerai vertinama, kai jis lygus arba mažesnis už 30 %, gerai – kai ne didesnis kaip 50 %, o blogai – kai bent kiek viršija 50 %.

Ilgalaikės skolos paprastai būna apdraustos ilgalaikius turtu, taip suteikiama garantija, kad šios skolos bus padengtos, todėl įmonėms tikslinga apskaičiuoti skolų apdraustumo rodiklį.

¹³ Mott G. „Accounting for Non-Accountants: A Manual for Managers and Students“, 2005.

3. Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis.

$$\text{Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis} = \frac{\text{Ilgalaikiai turtas}}{\text{Ilgalaikiai įsipareigojimai}} \quad (12)$$

Šis rodiklis parodo kiek kartų ilgalaikio turto vertės užteks padengti ilgalaikius įsipareigojimus. Remiantis šiuo rodikliu galima gauti daug informacijos apie įmones kurioms gresia bankrotas.

4. Skolų grąžinimo koeficientas.

$$\text{Skolų grąžinimo koeficientas} = \frac{\text{Pelnas prieš apmokestinimą ir palūkanų atskaitymą}}{\text{Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis} + \text{Palūkanos}} \quad (13)$$

Skolų grąžinimo koeficientas rodo, kiek kartų įmonės veiklos pelnas yra didesnis už kredito grąžinimo sumą kartu su palūkanomis, t.y. jis parodo kredito saugumą bei jo apdraustumą įmonės pelnu. Apskaičiavus šį koeficientą gautas rezultatas turi būti lygus arba didesnis už 1, priešingu atveju įmonė nesugebės grąžinti pasiimto kredito.

5. Finansinio sverto rodiklis.

$$\text{Finansinis svertas} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (14)$$

Finansinio sverto rodiklis dar gali būti vadinamas finansinės rizikos rodikliu, nes kuo didesnė šio rodiklio reikšmė, tuo didesnė finansinė rizika. Jei šio rodiklio reikšmė yra didesnė už 0,7 – tai įmonė laikoma rimtai įsiskolinusia, o vertinama labai gerai jeigu rodiklis mažesnis arba lygus 0,3. Taigi įmonė pelnui didinti gali naudoti skolintą kapitalą tol, kol netrikdo įmonės pusiausvyros.

6. Auksinės balanso taisyklės koeficientas.

$$\text{Auksinės balanso taisyklės koeficientas} = \frac{\text{Ilgalaikis turtas}}{\text{Pastovus kapitalas}} \quad (15)$$

Šis koeficientas skaičiuojamas norint išsiaiškinti, kokia dalimi ilgalaikis turtas finansuojamas pastoviu įmonės kapitalu (nuosavu kapitalu ir ilgalaikiais įsipareigojimais). Šis rodiklis negali nukrypti nuo 1, t.y. turi būti lygus 1 arba nedaug mažesnis už 1. J. Mackevičius (2005, p. 165) šioje vietoje taip pat pateikia verslo taisyklę: ilgalaikių investicijų negalima finansuoti trumpalaikėmis skolomis.

7. Finansinės priklausomybės koeficientas.

$$\text{Finansinės priklausomybės koeficientas} = \frac{\text{Turtas}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (16)$$

Finansinės priklausomybės koeficientas rodo, kokia turto dalis tenka 1 litui nuosavų lėšų. Jeigu paskaičiavus šį rodiklį gauname 1, tai reiškia, kad įmonės turtas suformuotas iš nuosavo kapitalo, o jei gauname, pvz. 2, tai reiškia, kad įmonės turtas suformuluotas iš 1 lito nuosavo kapitalo ir 1 lito skolinto kapitalo.

Apžvelgus apyvartinį kapitalą bei trumpalaikius ir ilgalaikius mokumo rodiklius, galime teigti, kad siekiant palaikyti ar pagerinti įmonės mokumą, reikia valdyti finansinius išteklius, t.y. kontroliuoti įmonės piniginių išteklių kaupimą, paskirstymą ir naudojimą. Jei įmonė sugebės tinkamai valdyti finansinius išteklius, tada verslas bus aprūpintas pinigais ir atneš pelną, tuo padidindamas įmonės savininkų turtą.

Apibendrinant, atkreiptinas dėmesys, kad norint efektyviai valdyti įmonės mokumą, būtina atsižvelgti į įmonės valdymo organų kompetenciją, rinkos sąlygas, išanalizuoti įmonės finansinius rodiklius bei galimas nemokumo priežastis. Normalią įmonės pusiausvyrą padeda išlaikyti racionalus lėšų paskirstymas ilgalaikiam ir trumpalaikiam turtui, nes per didelės investicijos į ilgalaikį įmonės turtą užkerta kelia apyvartinio kapitalo atsiradimui. Dažnai ką tik įsikūrusių įmonių vadovai netikslingai panaudoja turimas lėšas (brangios administracinės patalpos, prabangūs automobiliai ir pan.), todėl būna nepajėgios išlikti konkurencingoje rinkoje ir taip sužlugdo savo verslą privesdamos prie bankroto.

2. ĮMONĖS BANKROTO PROGNOZAVIMAS

Prieš tai aptarus mokumo rodiklius, jau žinoma, kad esant kritinei mokumo situacijai įmonėje, tai gali privesti prie sudėtingos situacijos arba net bankroto. Sudėtingoje bei nuolat kintančioje aplinkoje vis dažniau įmonės bankrutuoja.

2.1. Bankroto samprata

Įvairiuose literatūros šaltiniuose bankrotas apibrėžiamas skirtingai. Tarptautinių žodžių žodyne terminas bankrotas tai – negalėjimas išsimokėti skolų; asmuo, patyręs krachą, sužlugęs, pasirodęs ko nors nesugebantis¹⁴. Tuo tarpu platesnį bankroto apibūdinimą pateikia ekonomikos terminų ir sąvokų žodynas (1999, p. 18): bankrotas – įmonės, banko arba asmens finansinė padėtis, kuriai esant jie nepajėgia apmokėti skolų ir vykdyti kitų turtinių įsipareigojimų. Anot V. Charitonovo (2004, p. 67), bankrotas – rinkos mechanizmo užtikrinimo pagrindas, stovintis vienoje gretoje su konkurencijos ir nuosavybės į kapitalą įteisinimu.

Tiksliausias ir labiausiai paplitęs bankroto apibrėžimas yra pateikiamas Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatyme: „Bankrotas – nemokios įmonės būseną, kai įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka“¹⁵. Taip pat LR įmonių bankroto įstatymas apibrėžia sąlygas, kurioms esant įmonė yra nemoki. Įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje teigiama, kad nemokumas – įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradelsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės. Įmonės įsipareigojimais laikomos bet kokios skolos, tokios kaip įmonės laiku nesumokėtas darbo užmokestis ir su darbo santykiais susijusios sumos; laiku nesumokėta tiekėjams už gautas prekes, atliktus darbus ar paslaugas; negrąžinti bankams kreditai ir neįvykdyti kiti sandoriais prisiimti turtiniai įsipareigojimai; nesumokėti įstatymų nustatyti mokesčiai, privalomosios įmokos; įmonei skirtos baudos, priskaičiuoti delspinigiai ir palūkanos. Įmonei susidūrus su šiomis problemomis kreditoriai, savininkai ar įmonės administracijos vadovas gali pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo. Taip pat kreditorių susirinkimo sprendimu, bankroto procesas gali vykti ir ne teismo tvarka, tuo atveju, kai teismuose nėra iškelta bylų, kuriose šiai įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai ar įmonės turtui uždėti areštai, bei įmonei nevykdomi išieškojimai antstolių išduotais vykdomaisiais raštais.

¹⁴ Tarptautinių žodžių žodynas. 1985, p. 62.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas. 2001, p. 1.

Literatūroje išskiriamos įvairios bankrotą lemiančios priežastys. Pasak J. Mackevičiaus (2005) įmonės prie bankroto gali privesti vidiniai veiksniai, su kuriais yra susiduriama įmonės viduje, dažniausiai dėl pačios įmonės padarytų klaidų, bei išoriniai veiksniai, kurie vyksta už įmonės ribų.

Pagrindiniai vidiniai bankrotą lemiantys veiksniai:

- Įmonės vadovų klaidos, patirties stoka;
- Nesugebėjimas prisitaikyti prie konkurencingos aplinkos;
- Netinkamų, nekompetentingų darbuotojų samdymas;
- Konservatyvus vadovų mąstymas;
- Netinkama apskaitos sistema;
- Finansinės analizės bei audito vengimas.

Bankrotą veikiantys išoriniai veiksniai:

- Stichinių nelaimių padariniai (potvyniai, žemės drebėjimas, uraganai);
- Politinė aplinka (įstatymų pakeitimai, mokesčių pokyčiai, kariniai konfliktai);
- Ekonominiai pokyčiai (infliacija, valiutų kursų svyravimai);
- Mažas šalies gyventojų pragyvenimo lygis;
- Konkurentų skaičiaus didėjimas.

Visą tai apibendrinant galima teigti, kad pagrindinės vidinės priežastys sukeliančios bankrotą dažniausiai būna vadovų kompetencijos stoka, kuri pasireiškia blogu įmonės administravimu ir aplinkos vertinimu, nepagrįstu skolinimusi ir pan. Tuo tarpu išoriškai įmonę gali labiausiai paveikti didelė konkurencija, kuri priverčia mažinti kainas pritraukiant daugiau klientų, taip pat įvairūs ekonominiai bei politinės aplinkos pokyčiai, pasireiškiantys kaip įstatyminės ar mokestinės bazės pasikeitimai.

Taigi apžvelgus priežastis sukeliančias bankrotą, būtina paminėti ir bankroto požymius S. Grigaravičius (2002, p. 91) išskiria įmonių mokumo problemas, kurios gali sukelti bankrotą (žr. 5 lent.). Laiku pastebėjus šioje lentelėje išvardintus požymius galima greičiau reaguoti ir imtis priemonių jiems pašalinti.

5 lentelė. Potencialaus bankroto požymiai

Eil. Nr.	Požymiai
1.	Mažėjantis įmonių pelningumas
2.	Mažėjančios įmonių veiklos pajamos
3.	Didėjantys įmonių finansiniai įsipareigojimai kreditoriams
4.	Ribojamas dividendų mokėjimas (siekiant padidinti grynųjų pinigų kiekį ar sukaupti lėšas, skirtas skolų grąžinimui)

5 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Eil. Nr.	Požymiai
5.	Blogėjantys įmonių likvidumo, mokumo, pelningumo, turto panaudojimo efektyvumo ir kiti finansiniai rodikliai
6.	Vieningos ir pastovios apskaitos politikos nebuvimas
7.	Įmonių vadovų neryžtingumas, iniciatyvos priimti radikalius sprendimus stoka
8.	Pastovi ir palyginti dažna įmonių vadovų kaita (rodo nesutarimą aukščiausioje įmonių valdymo grandyje)
9.	Įmonės užimamos rinkos dalies mažėjimas (tai iš dalies susiję su įmonių pajamų ir apyvartos mažėjimu, skirtumas tik tas, kad šiuo atveju rinkos dalies mažėjimas vertinamas kiekybiškai)
10.	Veiklos strategijos ir planavimo nebuvimas (ypač ilgalaikiame laikotarpyje)
11.	Aukščiausios valdymo grandies vadovų įmonių mokumo problemos ar jos sudėtingumo nesuvokimas

Šaltinis: S. Grigaravičius, 2002.

Taigi kalbant apie bankroto grėsmę, labiausiai ją parodo nuolatinė nuostolinga veikla, apyvartinio kapitalo stygius. Tačiau nepelninga įmonės veikla dar nereiškia, kad įmonė būtinai bankrutuos, tai gali būti perspėjimas apie įmonės mokumo problemų atsiradimą artimoje ateityje. Vienas bankrotą prognozuojančių dalykų gali būti ir vieningos/pastovios apskaitos politikos nebuvimas, mat jos politikos nepastovumas, dažnas keitimas, vėlavimas laiku pateikti įmonių veiklos finansinius duomenis, turinčio gerą reputaciją auditoriaus pakeitimas į mažiau žinomą ir mažiau patikimą auditorių veda tik į vieną – bankrotą. Neveltui praktikoje kompanijos, dirbančios tarpusavyje, iš karto sunerimsta, kai sužino, kad partnerinėje įmonėje pasikeitė direktorius, ar vyr. finansininkė. Įmonėse egzistuoja nerašyta taisyklė, kad direktoriaus ar finansininkės išėjimas, atleidimas, keitimas – simbolizuoja įmonės neužtikrintumą ar finansinių rezultatų pablogėjimą. Visgi svarbiausias dalykas rodantis įmonės problemas – rodiklių kritimas. Taigi pastebėjus įmonės finansinės situacijos kitimą į blogąją pusę, būtina imtis veiksmų, kurie padėtų išspręsti įmonę užklupusius sunkumus, siekiant išvengti įmonės mokumo problemų didėjimo.

Dažniausiai įmonėje vadovas suinteresuotas tik į tai, kiek pelno gavo jo įmonė, nesigilindamas į kitus rodiklius, finansininkė būna suinteresuota tiesiog suvesti išlaidas, pajamas, sumokėti tiekėjams, kai nurodo vadovas, o vadybininkai – parduoti ir t.t. Atsainumas – kelias į nesėkmę. Todėl neveltui visi iki šiol paminėti autoriai pažymi, kad praktikoje – įmonėje – privalo būti žmogus (geriausia, kad net pats vadovas), kuris užsiimtų įvairių rodiklių skaičiavimu ir stebėseną, kad galėtų laiku reaguoti ir išvengti mokumo problemų bei bankroto sukiamų problemų.

Bankrutuojančios įmonės dažniausiai sukelia socialines bei ekonomines problemas. Bankrotas paveikia ne tik pačią įmonę, bet ir visą ekonomiką. Bankrutuojant įmonėms prarandami gamybiniai

pajėgumai, susilpnėja šalies ūkio konkurencija, nesumokami mokesčiai valstybei bei negrąžintos skolos tiekėjams ar paskolos bankams. Mažėjant įmonių didėja nedarbo lygis, atsiranda poreikis socialinėms išmokoms iš Valstybinio socialinio fondo lėšų, kuris ekonomikos nuosmukio laikotarpiu ir pats susiduria su finansinėmis problemomis.

Bankrotas sukelia ir socialines problemas, atsirandantis gyventojų netikrumas dėl ateities bei didėjantis nedarbo lygis priverčia žmones emigruoti į kitas šalis, taip mūsų valstybė praranda daug darbo jėgos ir gerų specialistų. Gyventojai, nepatenkinti esama silpna šalies ūkio būkle, nekompetentinga valdžia, išvažiuoja ten, kur jiems suteikiamos geresnės darbo ir gyvenimo sąlygos bei puikios perspektyvos jų šeimos nariams.

Bankrotas dažniausiai vertinamas kaip neigiamas ekonomikos reiškinys, tačiau remiantis literatūra ar bankroto administratoriais, jis gali sukelti ir teigiamas pasekmes. Bankrotas gali būti apibūdinamas kaip dinaminis atrankos mechanizmas, taigi pasitraukus iš rinkos bankrutavusioms įmonėms atsiranda ekonominė nauda ūkiui, t.y. ūkis atsikrato neefektyvių, neperspektyvių įmonių, kurios gamina nepaklausias prekes, atsiranda galimybė kurtis naujoms įmonėms, kurios skatina visuomenės, gamybos bei technologinę pažangą. Taip pat kartais laiku pastebėtas nemokumas gali būti naudingas ir pačiai įmonei, kadangi įmonė gali bandyti restruktūrizuotis. Įmonė grąžinusi skolas kreditoriams, ne tik juos išgelbėja nuo sunkumų, tačiau ir pati gali sėkmingai plėtoti savo verslą.

Kaip teigia S. Kavalnė, V. Mikuckienė (2009, p. 13) bankrotas yra vienas iš patikimiausių rodiklių, parodančių valstybės, o globalios integracijos mastu – ir regiono ar net viso pasaulio ekonominę būklę. Kai pasaulyje vyrauja stabilus ekonomikos augimas, bankroto skaičius būna mažesnis, nedaug kintantis, tuo tarpu esant ekonominės krizės metu bankroto skaičius didėja geometrine progresija. Tai yra natūralus dalykas, kadangi vienos įmonės nemokumas paliečia ir kitus ūkio subjektus, kurie, negalėdami iš bankrutuojančios įmonės atgauti skolas, nesugeba įvykdyti įsipareigojimų savo kreditoriams, todėl būna priversti taip pat bankrotuoti. Vienų įmonių nemokumas gali paveikti kitų įmonių mokumą, taip sukeldamos domino efektą.

Apibendrinant visą išanalizuotą literatūrą įmonių bankroto klausimu, galima teigti, kad bankrotas yra neišvengiamas reiškinys, kuris atneša daug neigiamų pasekmių. Jis gali būti neigiamas reiškinys bankrutuojančių įmonių darbuotojams, kurie netenka darbo ir pragyvenimo šaltinio. Taip pat tiekėjams, kurie neatgauna savo pinigų ir dėl bankrutuojančių įmonių gali susidurti su mokumo problemomis ar net patys bankrotuoti. Bankrotas taip pat neigiamai veikia ir pačių bankrutuojančių įmonių savininkus, jie netenka verslo ir svarbiausio – partnerių bei klientų pasitikėjimo. Literatūroje aptinkama, kad bankrotas vertinamas ir kaip teigiamas reiškinys, natūralus įmonių atrankos mechanizmas, tačiau tai labai diskutuotinas klausimas. Neigiamų bankroto sukeltų pasekmių tiek daug, kad apskritai bankrotas vertinamas kaip neigiamas reiškinys paveikiantis visą ekonomiką.

2.2. Bankroto proceso teisinis reglamentavimas

Bankrotas yra sudėtingas procesas, kaip jau minėta jis sukelia ne tik socialines bet ir ekonomines problemas. Svarbu, kad šis procesas būtų tinkamai ir skaidriai atliktas ginant kreditorių interesus, todėl bankroto procesą atliekančių bankroto administratorių veiklą prižiūri atsakinga institucija – Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos, o bankrotą reglamentuoja Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktai. Pats svarbiausias ir hierarchiškai aukščiausias yra LR Įmonių bankroto įstatymas. Prie pagrindinių galima priskirti ir Europos parlamento ir tarybos direktyvą 2008/94/EB „Dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam“, 2008 m. spalio 22 d. bei Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1346/2000 "Dėl bankroto bylų", 2000 m. gegužės 29 d.

Siekiant pagreitinti ir patobulinti bankroto proceso eigą nuo pat 2001 m. kovo 20 d. Įmonių bankroto įstatymo priėmimo dienos iki šiol, šis įstatymas pildomas straipsnių pakeitimais arba papildymais.

Paskutiniai Įmonių bankroto įstatymo pakeitimai yra labiausiai orientuoti į šių dienų labiausiai aptarinėjamą ir labai retai pasitaikantį reiškinį – AB banko Snoras bankroto procesą. Vienas iš pagrindinių pakeitimų yra tai, kad bankroto administratorius gali būti ne tik Lietuvos Respublikos bet ir kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės pilietis ar juridinis asmuo, turintis teisę teikti bankroto administravimo paslaugas. Iki banko bankroto įmonės bankroto administratoriumi galėjo būti tik Lietuvos Respublikos fiziniai ar juridiniai asmenys.

Be jau minėtų teisės aktų bankroto procesą reglamentuoja ir LR Vyriausybės nutarimai bei Ūkio ministro įsakymai:

1. 1997 m. spalio 1 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 1074 „Dėl bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių turto pardavimo viešose varžytynėse nuostatų patvirtinimo“
2. 2001 m. liepos 3 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 831 „Dėl Valstybės institucijų įgaliotų asmenų atstovavimo įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesuose tvarkos aprašo, Bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių tvarkos aprašo patvirtinimo ir LR Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl valstybės rinkliavos objektu sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ papildymo“;
3. 2002 m. vasario 15 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 239 „Dėl Kreditorių reikalavimų, kylančių iš piniginių prievolių, atsisakymo, vykdymo terminų atidėjimo ir piniginės prievolės pakeitimo kita prievole, kai įmonei iškelta restruktūrizavimo byla, kai bankrutuojanti įmonė sanuojama arba su ja sudaroma taikos sutartis, taisyklių patvirtinimo“;

4. 2005 m. gegužės 10 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-194 „Dėl duomenų apie įmonės bankroto procesą pateikimo ir skelbimo taisyklių ir duomenų apie įmonės restruktūrizavimo procesą pateikimo ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“;
5. 2006 m. spalio 10 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-377 „Dėl bankroto administratorių veiklos kontrolės taisyklių patvirtinimo“;
6. 2007 m. kovo 23 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-107 „Dėl bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisijos nuostatų patvirtinimo“;
7. 2007 m. kovo 23 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-108 „Dėl bankroto ir restruktūrizavimo administratorių atestavimo komisijos sudėties patvirtinimo“;
8. 2008 m. birželio 26 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-269 „Dėl įmonių bankroto administratorių veiklos tikrinimo komisijos nuostatų patvirtinimo“;
9. 2008 m. gruodžio 9 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-637 „Dėl administratoriaus profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“;
10. 2009 m. liepos 20 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-366 „Dėl teismo skiriamo bankroto administratoriaus kandidatūros derinimo taisyklių patvirtinimo“;
11. 2010 m. gruodžio 2 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-887 „Dėl bankroto ir restruktūrizavimo administratorių elgesio kodekso patvirtinimo“;
12. 2011 m. balandžio 29 d. LR Ūkio ministro įsakymas Nr. 4-281 „Dėl Restruktūrizavimo administratoriaus pažymėjimo išdavimo, įmonių restruktūrizavimo administravimo paslaugas teikiančių asmenų sąrašo sudarymo ir restruktūrizavimo administravimo paslaugų teikimo laikinumo vertinimo taisyklių bei Teisės teikti įmonių bankroto administravimo paslaugas fiziniams ir juridiniams asmenims suteikimo taisyklių patvirtinimo“.

Bankroto proceso metu buvusiems įmonės darbuotojams yra išmokamos lėšos iš Garantinio fondo, todėl administruojant bankrutuojančią įmonę privaloma remtis ir 2000 m. rugsėjo 12 d. LR Garantinio fondo įstatymu.

Apibendrinant pateiktą teisinę bazę, teigtina, kad pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų bankrotus yra Įmonių bankroto įstatymas. LR Ūkio ministro įsakymai labiau orientuoti į bankroto proceso tinkamą vykdymą bei bankroto administratorių teisėtą veiklą.

2.3. Bankroto prognozavimo modeliai

Lietuvoje įmonių bankrotai tapo įprastu ekonomikos reiškiniu, kuris sukelia daug neigiamų pasekmių įmonėms, valstybei bei visuomenei. Tačiau įmonėje esant kompetentingam vadovui bei turint patikimą finansinių ataskaitų informaciją, galima įvertinti įmonės finansinę būklę, ateities

perspektyvas, veiklos rezultatus. Įmonės bankroto tikimybę galima iširti nagrinėjant finansines ataskaitas, skaičiuojant santykinius finansinius rodiklius bei pasinaudojant bankroto prognozavimo modeliais. Tokių bankroto prognozavimo modelių yra labai daug (žr. 1 priedą), tačiau pagrindinis ir populiariausias prognozavimo modelis – E. Altman sudarytas „Z“ modelis. Autorius kurdamas šį modelį ištyrė 33 bankrutavusias ir 33 sėkmingai veikiančias įmones, analizavo 22 finansinius rodiklius. Pirminis šio modelio variantas buvo sudarytas iš 22 kintamųjų. Mažiausiai skyręsi bankrutavusių ir puikiai veikiančių įmonių kintamieji buvo šalinami iš modelio, kol buvo sudarytas galutinis Z modelis su 5 kintamaisiais.

Šis modelis gali prognozuoti trejiems metams į priekį 50 % tikslumu, dvejiems – 70 %, ir vieneriems metams – 90 % tikslumu. Pagal įmonių tipus galimi trys E. Altman „Z“ modelio tipai¹⁶:

1) „Z“ modelis, skirtas įmonių, registruotų vertybinių popierių biržoje, bankroto galimybei nustatyti, apskaičiuojamas pagal formulę:

$$Z = 1,2 A + 1,4 B + 3,3 C + 0,6 D + 0,999 E \quad (17)$$

Čia:

A = apyvartinis kapitalas/turtas

B = nepaskirstytas pelnas/turtas

C = pelnas iki apmokestinimo/turtas

D = nuosavo kapitalo rinkos vertė/įsipareigojimai

E = pardavimo pajamos/turtas

Apskaičiavus „Z“ dydį galima nustatyti bankroto tikimybės grėsmę. Jei Z reikšmė yra mažesnė už 1,80 – bankroto tikimybė yra labai didelė, jei Z dydis yra tarp 1,80 ir 2,7 – tikimybė didelė, jei Z tarp 2,71 ir 2,9 – bankrotas galimas, o jeigu Z reikšmė yra didesnė už 3 – bankroto tikimybė labai maža.

2) „Z“ modelis, skirtas įmonių, neregistruotų vertybinių popierių biržoje, bankroto tikimybei nustatyti:

$$Z = 0,717 A + 0,847 B + 3,107 C + 0,420 D + 0,995 E \quad (18)$$

Čia:

A = apyvartinis kapitalas/turtas

B = pardavimų pajamos/turtas

C = pelnas iki apmokestinimo/įsipareigojimai

¹⁶ Altman E. I. „Bankruptcy and Distressed Restructurings: Analytical Issues and Investment Opportunities“, 1999.

D = nuosavas kapitalas/įsipareigojimai

E = nepaskirstytas pelnas/turtas

Jeigu pagal šią formulę Z gaunamas mažesnis už 1,23 – tai bankroto tikimybės grėsmė įmonėje labai didelė, jeigu Z yra tarp 1,24 ir 2,90 bankrotas įmanomas, bankrotas įmonei negresia, kai Z didesnis už 2,91.

3) „Z“ modelis, skirtas individualių ir paslaugų įmonių bankroto galimybei nustatyti:

$$Z = 6,56 A + 3,26 B + 6,72 C + 1,05 D \quad (19)$$

Čia:

A= apyvartinis kapitalas/turtas

B = pardavimų pajamos/turtas

C = pelnas iki apmokestinimo/turtas

D = nuosavas kapitalas/įsipareigojimai

Paskaičiavus šį Z modelį bankroto tikimybė yra labai didelė, kai Z mažiau už 1,10. Jeigu Z yra tarp 1,10 ir 2,59 – bankroto iniciavimas įmanomas, o jeigu Z daugiau už 2,60 – bankrotas įmonei negresia.

Be jau aptarto E. Altman bei prieduose pateiktų kitų autorių bankroto prognozavimo modelių (žr. 1 priedą) įmonės bankroto tikimybę galima nustatyti ir be santykinų rodiklių skaičiavimo, o kur kas paprasčiau – vadovaujantis tam tikrais požymiais. Tiesa šie metodai nėra tokie patikimi, kadangi tinkamai vedama finansinė apskaita kur kas tiksliau pateikia duomenis apie įmonę, o atlikus skaičiavimus pagal šiuos duomenis bankroto tikimybė gali būti išprognuota net keletui metų į priekį. Tačiau yra autorių, kurie linkę bankrotą prognozuoti ir be aritmetinių veiksmų. Anot J. Sokolov ir M. Piatov (2000) bankroto tikimybę geriausiai parodo šie požymiai:

- Darbuotojų kaita, įmonę palieka administracijos atstovai;
- Išėina iš darbo vyriausiasis buhalteris;
- Techniniai ir organizaciniai nesklandumai įmonės veikloje;
- Pardavimų apimties, užsakymų skaičiaus ir pirkėjų mažėjimas;
- Problemos su atsiskaitymais;
- Didelė priklausomybė nuo vieno užsakovo (tiekėjo);
- Griežtos sutarčių sąlygos įmonės atžvilgiu;
- Iškeliami ieškiniai, kurie gali būti pralaimėti;
- Darbo drausmės mažėjimas;
- Kaltė perkeliama kitiems darbuotojams arba ieškoma priežasčių ir pasiteisinimų;
- Pernelyg optimistiniai ateities planai;

- Pažeidžiamas techninių ir finansinių procesų ritmingumas;
- Mažėja įmonės pelningumas, tačiau jos savininkų gerovė kyla.

Kaip matyti iš pateiktų požymių jie akivaizdžiai rodo apie įmonės būklės blogėjimą. Svarbiausia laiku juos nustatyti ir imtis priemonių šiuos požymius kuo greičiau pašalinti. Dar keletą bankrotą rodančių požymių pateikia Tarptautiniai audito standartai¹⁷. Šie požymiai skirstomi į tris grupes, finansinius, veiklos bei kitus požymius:

1. Finansiniai požymiai:

- įtartina įsipareigojimų būklė;
- per didelis ilgalaikio turto finansavimas trumpalaikėmis skolomis, kitaip tariant suėjus terminui skolos grąžinimui įmonė neturi galimybių jos grąžinti;
- kreditoriai nustoja teikti finansinę paramą;
- praėjusių laikotarpių ar perspektyvinėse finansinėse ataskaitose atsispindi neigiami pagrindinės veiklos pinigų srautai;
- prasti pagrindinių finansinių rodiklių rezultatai;
- nuostolinga veikla arba reikšmingas turto, naudojamo pinigų srautams kurti, vertės sumažėjimas;
- dividendų nemokėjimas ar vėlavimas tai atlikti;
- vėlavimas atsiskaityti su kreditoriais;
- paskolų sutarčių sąlygų nesilaikymas;
- vietoje pirkimo skolon už prekes atsiskaitoma grynaisiais pinigais jas gavus;
- nesugebėjimas gauti finansinių išteklių naujų produktų kūrimui ar vystymui bei kitoms įmonei svarbioms investicijoms.

2. Veiklos požymiai:

- vadovų ketinimai nutraukti įmonės veiklą bei ją likviduoti;
- netekimas pagrindinių įmonės vadovų, kai nėra asmenų, kurie juos pakeistų;
- pagrindinės rinkos, pagrindinių klientų, licencijos ar pagrindinių tiekėjų netekimas;
- susiduriama su sunkumais dėl darbuotojų;
- reikalingų atsargų trūkumas;
- naujų konkurentų atsiradimas;

3. Kiti požymiai:

- teisės aktų reikalavimų nesilaikymas;
- teisminiai ginčai ar priežiūros institucijų procedūros prieš įmonę, kurių baigtis nulemtų įmonės įsipareigojimus, kurių nebūtų įmanoma įvykdyti;

¹⁷ 570 Tarptautinis audito standartas: <http://www.lar.lt/new/page.php?514>

- įstatymų ir kitų teisės aktų pokyčiai, kurie neigiamai paveiktų įmonę;
- nelaimingi atsitikimai nuo kurių įmonė nebuvo apsidraudusi.

Apibendrinant prieš tai pateiktus požymius, rodančius įmonių bankroto grėsmę Tarptautinis audito standartas juos apibūdina konkrečiau, todėl jais remtis būtų tikslingiau. Čia požymiai skiriami į tris grupes, pirmosios dvi vyksta dėl įmonės veiksmų pačios įmonės viduje, o trečioji grupė – išoriniai požymiai, kurių įmonė negali pakeisti ar gali tik iš dalies. Įmonės galėtų išvengti nuostolių nuo nelaimingų atsitikimų daugiau lėšų skirdamos draudimui, tačiau pasitaiko ir tokių atsitikimų, nuo kurių net nepagalvotum apsidrausti ar draudimas būtų netikslingas, pvz. žemės drebėjimas ar uraganai, jų Lietuvoje nebūna ar būna labai silpni, tačiau kas žino kokių gamtos reiškinių gali pasitaikyti globalaus atšilimo sąlygomis, kadangi šiuo metu aplinkoje įvyksta vis keistesnių reiškinių, kurie tam regionui seniau nebuvo būdingi.

Įmonės bankroto grėsmę galima nustatyti ir iš vadovų daromų klaidų, anot J. Argenti¹⁸ ir jo taikomo „A modelio“ dėl blogo vadovavimo neišvengiamai bus padaryta bent viena iš žemiau pateikiamų klaidų:

- įmonė pasiims tokį kreditą, kurio suma perviršys nuosavus aktyvus;
- įmonė realizuos stambų projektą, bet vėliau paaiškės, kad jis buvo klaidingas;
- visų įsiskolinimų padidėjimas iki pavojingo lygio.

„A modelio“ metodika paprasta, autorius kiekvienai klaidai priskyrė maksimalų balų skaičių, o įmonės vertinamos pagal atitinkamą balų sumą:

<u>Įmonės vadybos trūkumai</u>	<u>Maksimalus balų skaičius</u>
1. Autokratija aukščiausioje firmos vadovybėje	8
2. Valdybos pirmininkas ir firmos direktorius tas pats asmuo	4
3. Direktorių tarybos pasyvumas	2
4. Nesubalansuota direktorių taryba	2
5. Nekompetentingas finansų direktorius	2
6. Nekvalifikuotas valdymas	1
7. Silpna biudžeto kontrolė	3
8. Nėra piniginių lėšų judėjimo apskaitos	3
9. Nėra išlaidų mažinimo sistemos	3
10. Lėta reakcija į rinkos sąlygų pasikeitimus	15
	43

¹⁸ Mackevičius J., „Įmonių veiklos analizė, informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas“, Vilnius, 2005, p. 425

**Įmonės vadybos
klaidos**

Maksimalus balų skaičius

11. Aukštas priklausomumo koeficiento lygis	15	} 45
12. Indėlio pereikvojimas	15	
13. Stambūs projektai	15	

Pereinamasis balas **15**

Krizės simptomai

Maksimalus balų skaičius

14. Nuopuolio finansiniai požymiai	4	} 12
15. „Kūrybinis priėjimas“ prie buhalterinės apskaitos	4	
16. Nefinansiniai nuopuolio požymiai	3	
17. Galutiniai krizės požymiai	1	

Pereinamasis balas **0**

Maksimaliai galimas balų skaičius

100

Pereinamasis balas **15**

Kiekviena klaida yra sumuojama pagal jai priskirtus balus. Jeigu bendra balų suma viršija 25 ir artėja į šimtą, tai parodo labai didelę bankroto tikimybę. Kuo didesnis balų skaičius, tuo greičiau įmonė bankrutuos. Šio įmonės būklės vertinimo metodo didžiausias privalumas yra tas, kad greta gerai žinomų finansinių įmonės būklės vertinimo būdų numatomas įmonės vadybos būklės vertinimas, tai yra vadovų pasirengimas profesionaliam darbui bei jų gebėjimas valdyti įmonės veikloje išskylančias krizes. Tačiau norint taikyti šį modelį konkrečiai įmonei, pirmiausia reikėtų apžvelgti ar J. Argenti pateikti trūkumai, klaidos ir simptomai yra būdingi tiriamai įmonei. Tuomet, jei trūkumai, klaidos ir simptomai yra būdingi, jie vertinami pagal autorius pateiktą balų sistemą, o jeigu nebūdingi – vertinami 0. J. Argenti (1976) ištyrė, kad dažniausiai sėkmingai veikiančių įmonių balai būna nuo 5 iki 18, o turinčių mokumo problemų – nuo 35 iki 70.

Apibendrinant teigtina, kad dažniausiai neišvengiama bankroto, todėl, kad daugelis įmonių vadovų nesigilina į bankroto prognozavimo priemones ir net nesistengia jo išvengti. Taip pat pasitaiko tokių vadovų, kurie neanalizuoja įmonės finansinės informacijos, todėl pablogėjus įmonės mokumui, pavėluotai jo nebėra įmanoma atstatyti. Visiems yra žinoma, kad bankrotai dažniausiai pasitaiko

įmonėse, kurios turi ganėtinai silpną vidaus kontrolės sistemą, kadangi nuo įmonės vadovo kompetencijos priklauso visa įmonės veikla ir jos rezultatai.

Išnagrinėjus visą Lietuvos ir užsienio autorių literatūrą apie įmonės mokumo analizę bei bankroto prognozavimo metodus, galima atlikti konkrečių įmonių tyrimą. Tyrimui pasirinktos trys nekilnojamojo turto operacijomis užsiimančios įmonės. Įmonė X1 bus nagrinėjama kaip pagrindinė įmonė, o kitų dviejų įmonių – X2 ir X3, gauti rezultatai bus lyginami su tiriamos įmonės rezultatais.

Bus atlikta įmonės mokumo analizė pagal pagrindinius trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklius. Pirmiausia bus išnagrinėtas įmonės apyvartinis kapitalas ir su juo susiję rodikliai:

1. Apyvartinis kapitalas;
2. Apyvartinio kapitalo ir turto santykis.

Vėliau bus skaičiuojamai pagrindiniai trumpalaikio mokumo rodikliai:

1. Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas;
2. Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas;
3. Trumpalaikės skolos koeficientas.

Po trumpalaikio mokumo analizės bus atlikta ir ilgalaikio mokumo analizė pasinaudojant šiais rodikliais:

1. Bendruoju skolos koeficientu;
2. Ilgalaikių skolų koeficientu;
3. Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodikliu;
4. Finansiniu svertu;
5. Auksinės balanso taisyklės koeficientu.

Ir galiausiai po paminėtų rodiklių analizės bus atliktas bankroto prognozavimas pasinaudojant E. Altman Z modeliu. Šis modelis turi tris variantus taikomus skirtingoms įmonėms. Kadangi pasirinkta įmonė X1 yra akcinė bendrovė, o kitos dvi uždarnosios akcinės bendrovės, bus pasinaudota dviem Z modelio apskaičiavimo variantais:

1. „Z“ modeliu, kuris skirtas įmonių, registruotų vertybinių popierių biržoje, bankroto galimybei nustatyti;
2. „Z“ modeliu, skirtu įmonių, neregistruotų vertybinių popierių biržoje, bankroto tikimybei nustatyti.

3. ĮMONĖS X MOKUMO ANALIZĖ IR BANKROTO PROGNOZAVIMAS

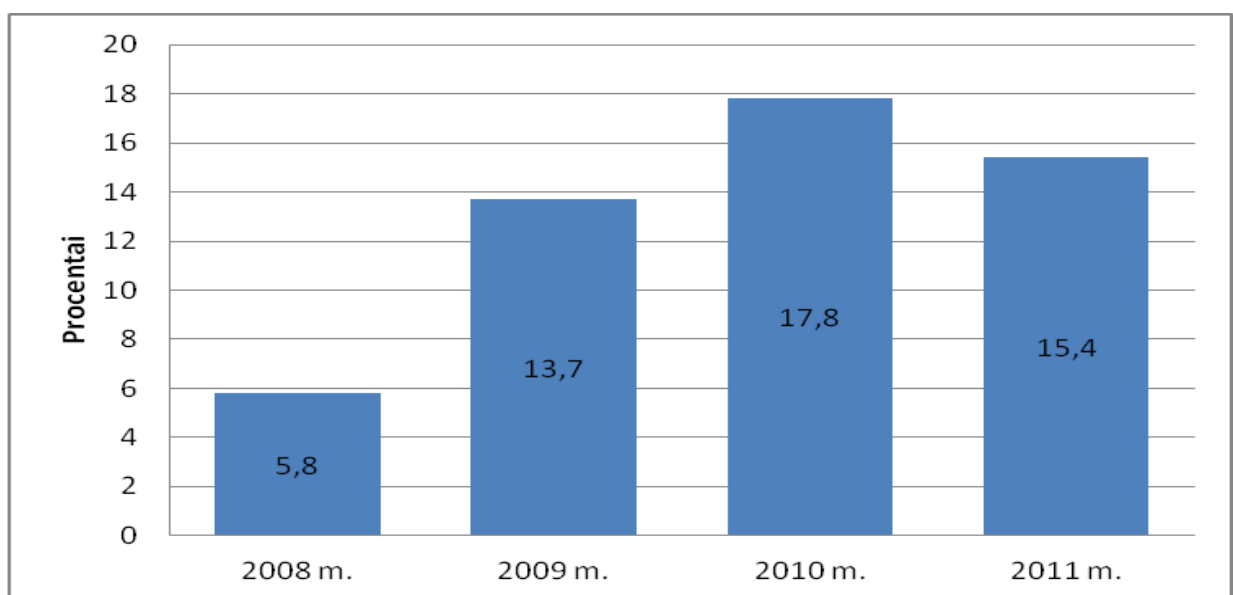
Aptarus įmonės mokumo rodiklius bei bankroto prognozavimo modelius galima išanalizuoti konkrečių įmonių mokumo rodiklius, išsiaiškinti jų mokumo perspektyvas, bei prognozuoti bankroto tikimybės grėsmę remiantis ankstesniuose skyriuose išnagrinėtais mokumo rodikliais bei bankroto prognozavimo modeliais.

Šiame skyriuje bus nagrinėjamos pasirinktos trys skirtingos, tačiau tame pačiame sektoriuje veiklą vykdančios, įmonės.

3.1. Įmonių apibūdinimas

Visos pasirinktos įmonės užsiima nekilnojamojo turto operacijomis. Šių įmonių veikla – rengti ir plėtoti būsto projektus, kurie geriausiai atitiktų šeimos ar verslo poreikius. Įmonės rinkos segmentas yra namų ūkiai ar juridiniai asmenys siekiantys įsigyti gyvenamąjį būstą, komercines ar administracines patalpas ar kitą nekilnojamąjį turtą (toliau – NT).

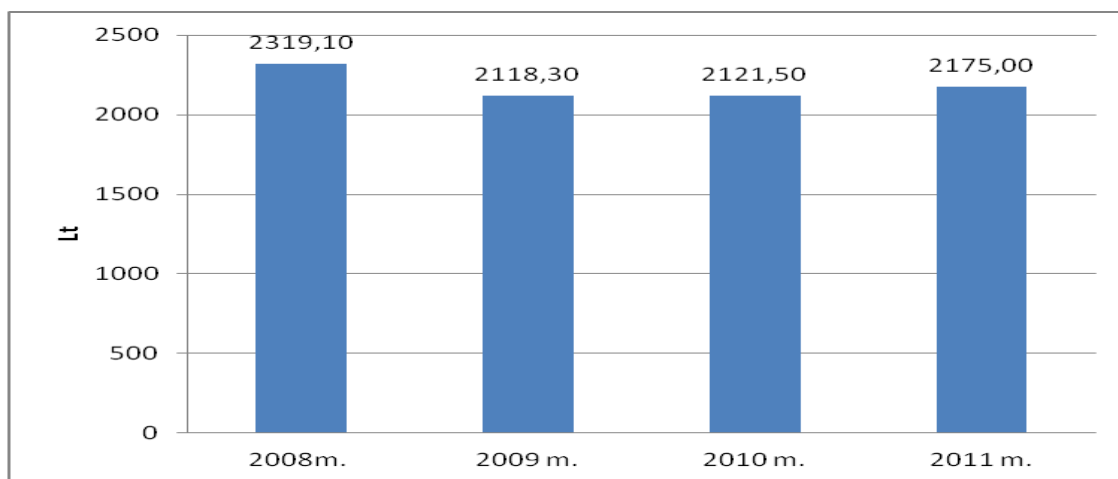
Prieš pradėdant analizuoti įmonių finansinius rodiklius, vertėtų trumpai paminėti svarbiausius pokyčius galėjusius lemti įmonės veiklą, jos tęstinumą ir pelningumą. Pirmiausia vertėtų paanalizuoti nedarbą šalyje bei vidutinį gyventojų darbo užmokestį, kadangi šie aspektai yra labai svarbūs kiekvienos įmonės veiklos tęstinumui, o tuo labiau ir įmonei užsiimančiai NT operacijomis. Kuo mažiau žmonės uždirba, tuo ir tikimybė, kad bus perkamas NT yra mažesnė. Nedarbo lygio Lietuvoje kitimo tendencijos pateikiamos žemiau esančioje diagramoje (žr. 2 pav.).

2 pav. Nedarbo lygis Lietuvoje

Statistikos departamento duomenimis 2011 m. nedarbo lygis šalyje sudarė 15,4 proc. ir buvo 2,4 procentinio punkto mažesnis lyginant su 2010 m. 2011 m. šalyje buvo 248,8 tūkst. bedarbių, o tai reiškia, kad 14,5 proc. mažiau nei 2010 m. Vyrų nedarbo lygis 2011 m. sudarė 17,8 procento, moterų – 13 procentų. Lyginant su ankstesniais metais vyrų nedarbo lygis sumažėjo 3,4, moterų – 1,4 procentinio punkto. Apibendrinant galima teigti, kad matyti nors ir nedidelė, tačiau teigiama nedarbo lygio mažėjimo tendencija.

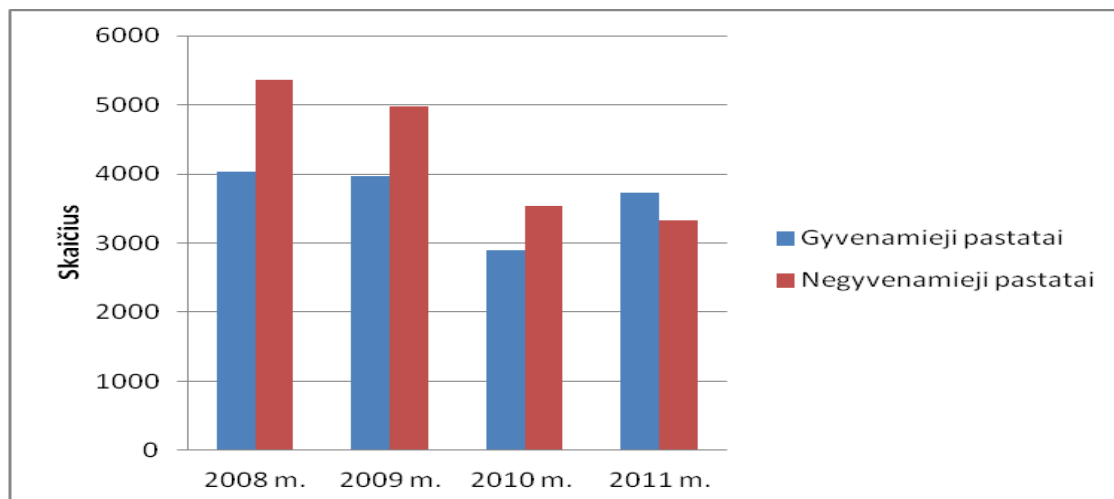
Kitas svarbus aspektas, kuris gali paveikti įmonės pardavimus yra šalies vidutinis bruto darbo užmokestis, kurio kitimo tendencijos parodytos pateiktame grafike (žr. 3 pav.).

3 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje

Žiūrint į aukščiau pateiktą grafiką matyti, kad nuo 2009 m. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis pradėjo augti. 2010 m. atlyginimas padidėjo 3,20 Lt lyginant su 2009 m., o 2011 m. lyginant su 2010 m. atlyginimas paaugo jau net 53,50 Lt, tai rodo, kad atlyginimai ima didėti ir tikimasi, kad šis didėjimas netrukus pasieks prieškrizinius 2008 m.

Taip pat mūsų įmonei svarbios ir NT rinkos sektorių tendencijos. Pastatytų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų skaičius pateikiamas žemiau (žr. 4 pav.).

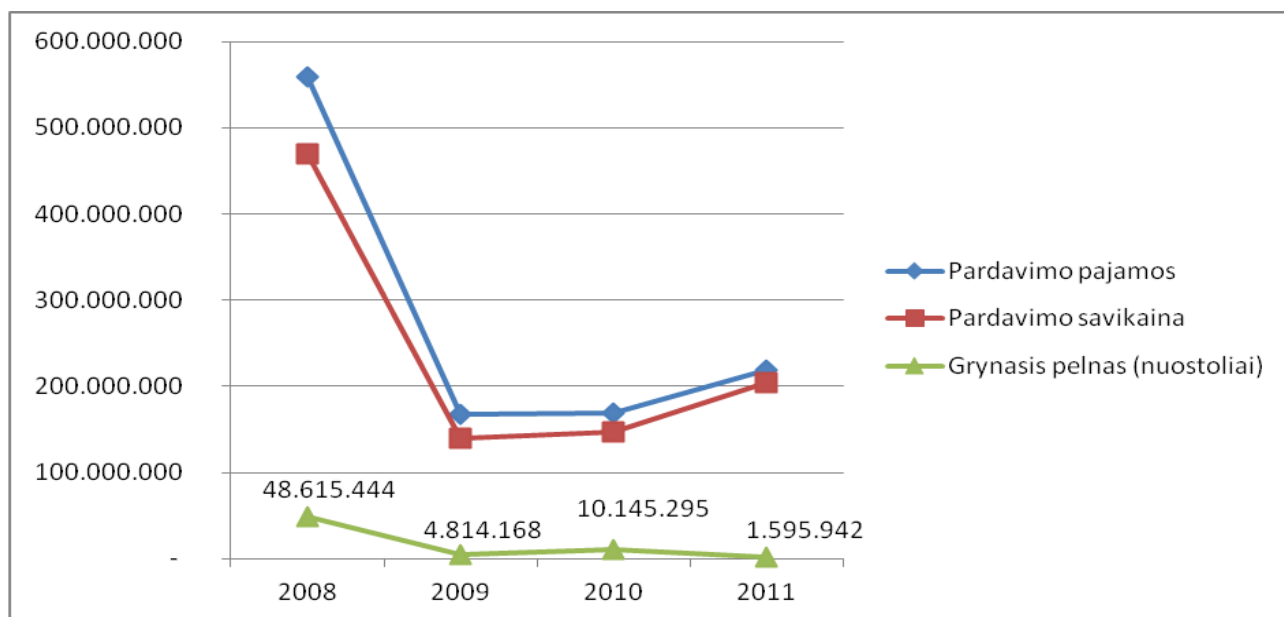

4 pav. Baigtų statyti pastatų skaičius Lietuvoje

Iš pateiktos diagramos nesunku pastebėti, kad nuo 2008 m. pastatytų pastatų gyvenamųjų namų ėmė mažėti, tačiau šis mažėjimas pasibaigė 2010 m., o 2011 m. pastebėtas augimas. Lyginant 2011 m. su praėjusiais metais gyvenamųjų namų statyba padidėjo beveik 29 proc. (834 namais). Tuo tarpu negyvenamųjų namų skaičius ir toliau mažėja, tačiau mažėjimas nebėra toks žymus kaip ankstesniais metais. Apibendrinus galima teigti, kad tiriamų įmonių rinka po truputį atsigauna, o tai turėtų teigiamai veikti įmonių pelningumą, kas savo ruožtu gerina ir mokumą.

Taigi visi šie aukščiau paminėti (nedarbo lygis, vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis ir pastatytų pastatų skaičius) rinkoje tiriamuoju laikotarpiu įvykę pokyčiai turėjo atsiliepti įmonių veiklos rezultatams, tad toliau remiantis įmonių 2008 – 2011 metų finansinėmis ataskaitomis (balansu, pelno (nuostolio) ataskaita) apskaičiuojami įmonių mokumo rodikliai bei aptariama kokios situacijos link jie veda.

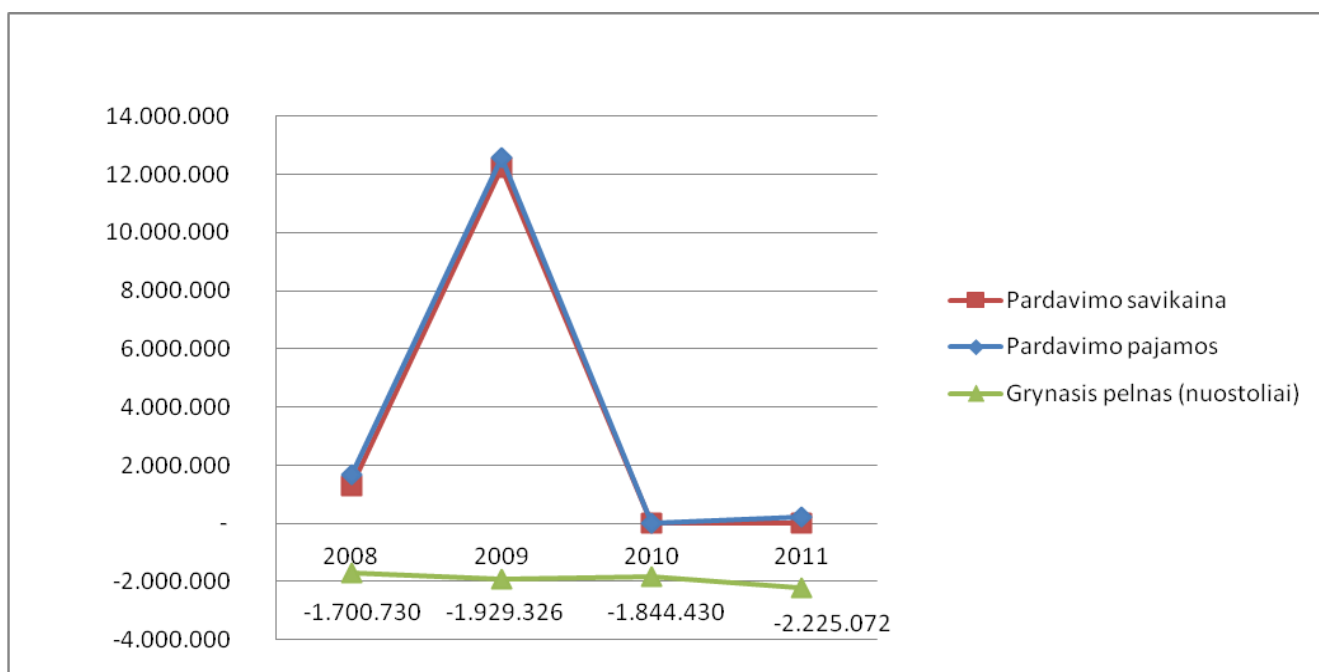
Pirmiausia vertėtų peržiūrėti tiriamos įmonės pagrindinius rodiklius (pardavimo pajamas, pardavimo savikaina ir grynasis pelnas), kurie puikiai parodytų įmonės rezultatus bei atspindėtų ateities perspektyvas, bei juos palyginti su kitomis tiriamomis tos pačios ūkio šakos įmonėmis (žr. 5 pav.):

5 pav. Įmonės X1 pagrindinių rodiklių tendencijos, litais

Iš pateikto grafiko matyti, kad geriausi įmonės veiklos metai buvo 2008 m., o vėliau viskas ėmė kristi, sparčiausiai krito pardavimo pajamos, kas lėmė ir grynojo pelno mažėjimą. 2010 m. pastebimas grynojo pelno augimas, jis paaugo daugiau negu dvigubai iki 10,1 mln. litų. Nors nuo 2011 m. įmonė gavo 50 mln. daugiau pajamų, tačiau jos pelnas krito net iki 1,6 mln. litų, tai rodo, kad įmonės pardavimo pajamos nedaug skiriasi nuo pardavimo savikainos, o kitos sąnaudos suvartoja didelę dalį įmonės uždirbtų pajamų.

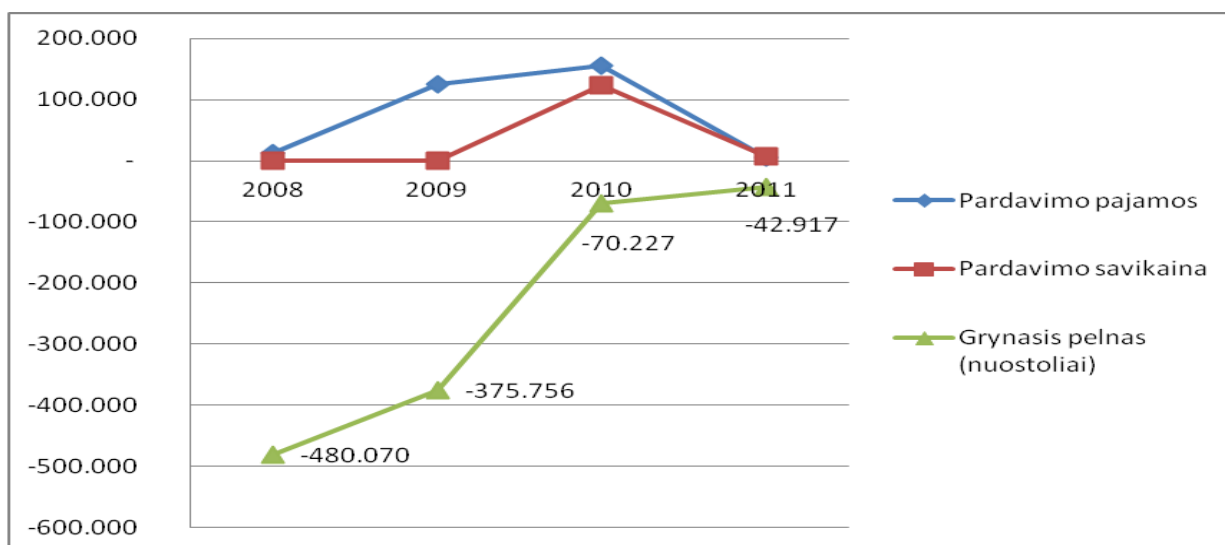
Peržvelgus įmonės X1 rezultatus, tikslinga juos palyginti su įmonės X2 atitinkamais rodikliais (žr. 6 pav.):

6 pav. Įmonės X2 pagrindinių rodiklių tendencija, litais

Panagrinėjus aukščiau pateiktą grafiką galima daryti išvadą, kad įmonė per visą tiriamą laikotarpį dirbo nuostolingai, nuostolis svyravo nuo 1,7 mln. litų iki 2,2 mln. litų. Pažvelgus į pardavimo pajamas ir savikainą, matyti, kad 2010 m. jos išaugo net virš 12 mln. litų, tačiau ir tada vietoje pelno rezultatas buvo neigiamas ir siekė kiek daugiau nei 1,9 mln., litų. Kritiškiausi įmonei buvo 2011 m., šiuo laikotarpiu nuostolis dar labiau išaugo (iki 2,2 mln. litų), tai lėmė labai didelė pardavimo savikaina ir net iki 700 tūkst. litų (žr. 12 priedą) išaugusios veiklos sąnaudos.

Aptartų įmonių X1 ir X2 rodikliai skiriasi kardinaliai, todėl būtų įdomu panagrinėti ir trečiosios tiriamos įmonės X3 duomenis (žr. 7 pav.).

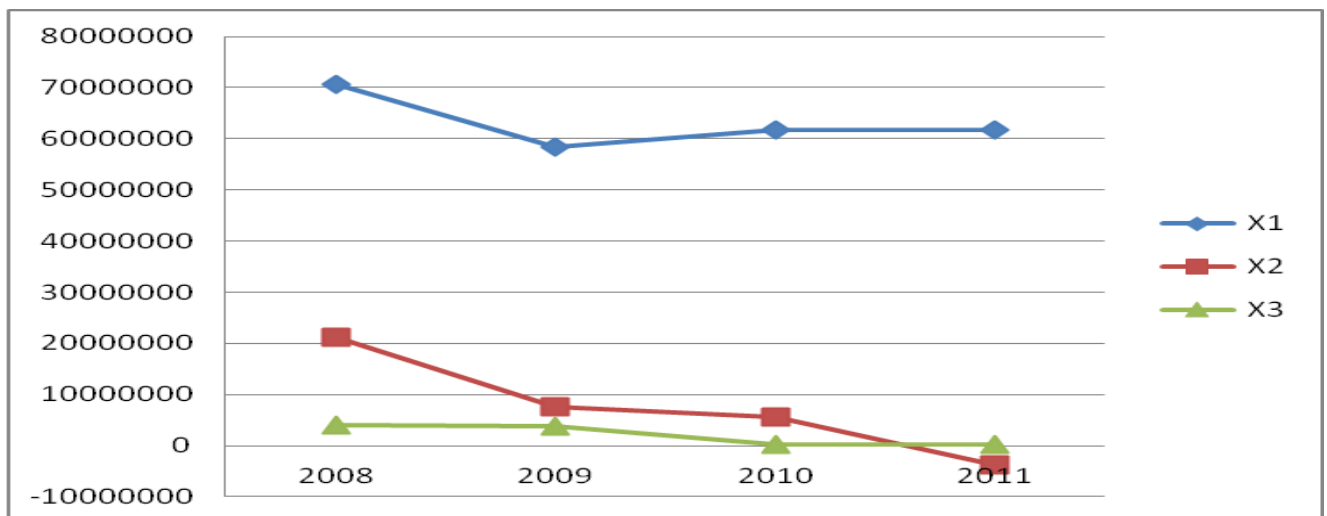
7 pav. Įmonės X3 pagrindinių rodiklių tendencija, litais

Trečioji įmonė, kaip ir antroji, yra nuostolinga, tačiau nuo pat 2008 m. nuostolis tendencingai mažėja ir 2011 m. jis siekia apie 43 tūkst. litų. Tuo tarpu 2011 m. pardavimo pajamos krito net 30 kartų lyginant su ankstesnių metų atitinkamu laikotarpiu, tai gali rodyti įmonės veiklos sutrikimus.

Palyginus visų trijų tiriamų įmonių rodiklius, geriausia situacija X1 įmonėje. Jos veikla pelninga, pardavimai nuo 2009 m. po truputį auga, todėl iš keleto aptartų rodiklių galima daryti išvadą, kad būtent šioje įmonėje neturėtų būti mokumo problemų bei bankroto grėsmės. Nors tikėtina, kad įmonė moki, tačiau vien grynojo pelno rezultatu pasikliauti negalima, todėl būtina nuodugniai ištirti įmonės mokumo rodiklius bei atlikti bankroto prognozavimą.

3.2. Įmonių X mokumo įvertinimas

Kiekvienos tiriamos įmonės apskaičiuotų mokumo rodiklių rezultatų lentelės pateikiamos prieduose (žr. 20-22 priedus). Kad lengviau būtų išanalizuoti tiriamą įmonę kiekvienas rodiklis bus atskirai aptartas ir palygintas su kitų įmonių atitinkamų rodiklių rezultatais. Pirmiausia pradėsime nuo apyvartinio kapitalo (žr. (2) formulę) analizės (žr. 8 pav.):

8 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 apyvartinis kapitalas, litais

Apyvartinis kapitalas dar kartais vadinamas likvidžiu kapitalu. Nuo 2008 m. iki 2010 m. visų tiriamų įmonių apyvartinis kapitalas buvo teigiamas. Kaip matyti iš diagramos įmonės X1 apyvartinis kapitalas visais metais buvo pastovus ir didesnių svyravimų nematyti, o tai rodo aukštą įmonės likvidumo lygį. Kitokia situacija atsispindi įmonėje X2, nuo pat 2008 m. jis po truputį mažėjo, o 2011 m. jis tapo neigiamas, tai gali būti traktuojama kaip padidėjusios įmonės mokumo rizikos faktorius, kadangi įmonė apyvartinius poreikius dengia ilgalaikėmis lėšomis. Įmonėje X3 taip pat pastebima apyvartinio kapitalo mažėjimo tendencija, tačiau mažėjimas nėra toks didelis, kad rodiklis taptų neigiamu.

Kitas skaičiuotas rodiklis – apyvartinio kapitalo ir turto santykis (žr. 9 pav.).

9 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 apyvartinio kapitalo ir turto santykis

Apyvartinio kapitalo ir turto santykis atskleidžia grynujų investicijų į likvidų turtą, atėmus trumpalaikius išpareigojimus, mastą lyginant su bendromis įmonės investicijomis į turtą. Pagal pateiktą grafiką susidaro išpūdis, kad geriausia situacija yra įmonėje X3, kadangi gautas rezultatas yra gana aukštas, o kuo rodiklis didesnis, tuo ir įmonės likvidumo lygis aukštesnis. Įmonės X1 apyvartinio kapitalo ir turto santykio rodiklis nors ir nėra aukštas (apie 0,3) tačiau pastovus. Priešinga situacija įmonėje X2, čia rodiklis nuo 2008 m. kasmet vis krenta ir 2011 m. rodiklis rodo neigiamą rezultatą. Palyginus visų įmonių rodiklius blogiausia situacija matyti įmonėje X2, kadangi šio rodiklio dinamika atspindi didėjančią tikimybę, kad įmonė bankrutuos.

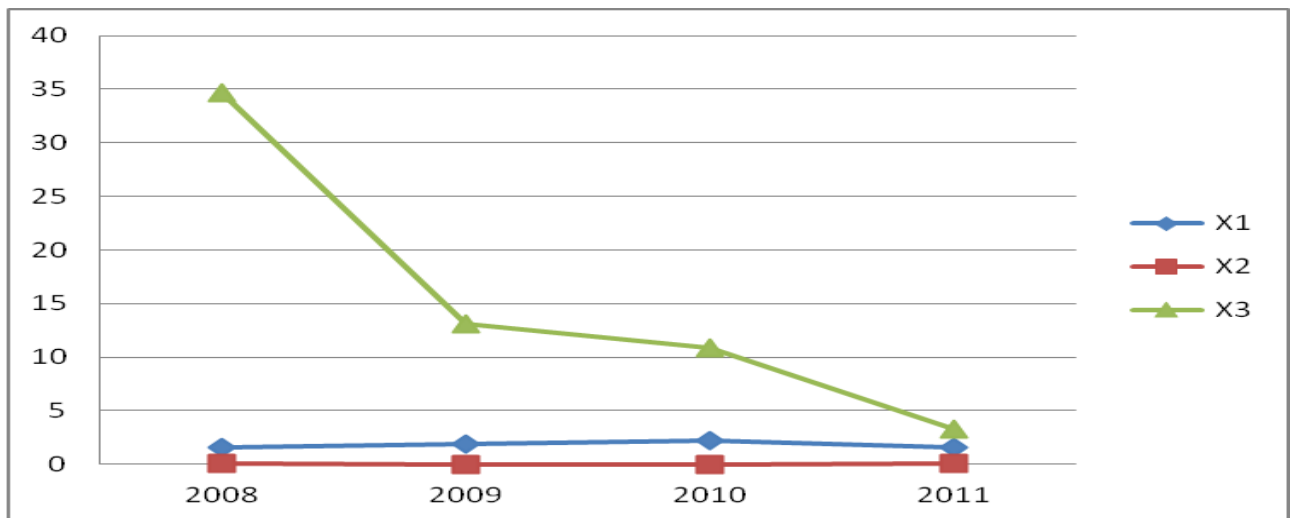
Išnagrinėjus apyvartinio kapitalo grupės rodiklius reikėtų pereiti prie trumpalaikio mokumo rodiklių analizės. Pirmiausia apskaičiuojamas bendrojo trumpalaikio mokumo rodiklis (žr. (5) formulę), gauti rezultatai pateikiami toliau esančiame grafike (žr. 10 pav.).

10 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas

Bendrasis trumpalaikio mokumo koeficientas rodo, koku laipsniu įmonės trumpalaikis turtas dengia trumpalaikes skolas, kitaip tariant šis rodiklis rodo įmonės gebėjimą naudojant trumpalaikį turtą įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus. Įmonės X1 bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas vertinamas gerai tik 2008 m. ir 2011 m., kadangi jo reikšmė patenka tarp rekomenduojamų gairių, t.y. tarp 1,2 ir 2. Kitais metais šis rodiklis viršija 2, o tai rodo įmonės nesugebėjimą tinkamai naudoti trumpalaikį turtą. Tuo tarpu įmonės X2 koeficientas vertinamas tik 2010 m. – 1,6, o 2008 m. ir 2009 m. jis viršija nustatytą ribą. Minėtos įmonės 2011 m. koeficiento reikšmė priartėja prie nulio, tai reiškia, kad rodiklis nesiekia nustatytos mažiausios reikšmės, kas rodo potencialias įmonės finansines problemas bei nepajėgumą iškart apmokėti trumpalaikių skolų. Analizuojant įmonės X3 bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientą matyti, kad visais tiriamais metais jis gerokai viršija 2, taip yra todėl, kad įmonė turi daug trumpalaikio turto ir mažai trumpalaikių įsipareigojimų, kas gali reikšti, kad įmonė neefektyviai naudoja atsargas bei neracionaliai valdo kitą trumpalaikį turtą.

Aptarus įmonių bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientus tikslinga panagrinėti ir greitojo trumpalaikio mokumo koeficientą (žr. (6) formulę), kurio rezultatai pateikiami 11 paveiksle (žr. 11 pav.).

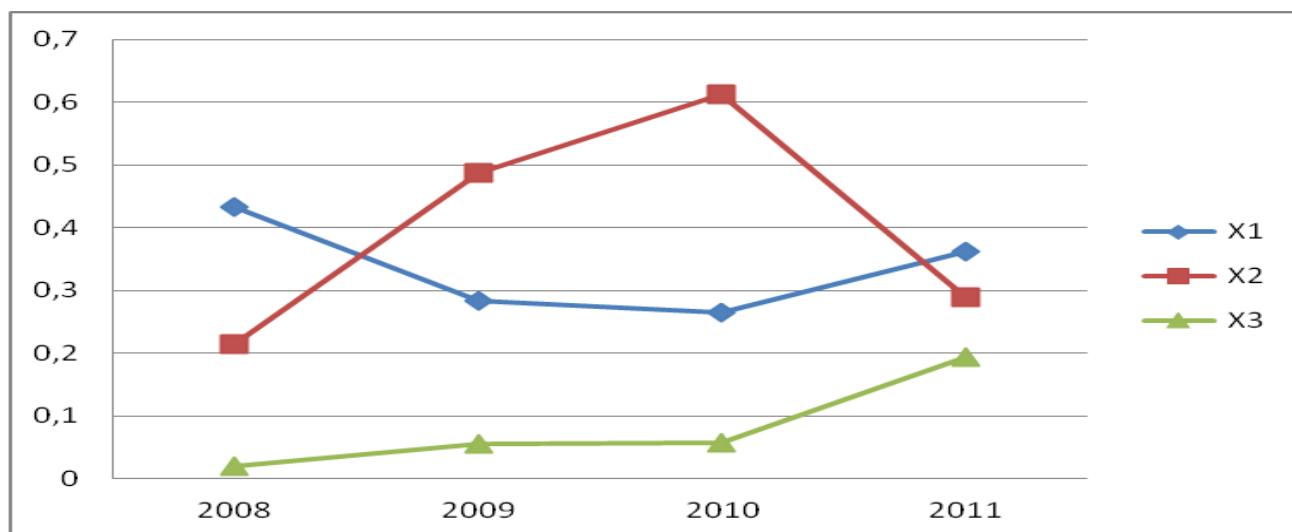

11 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas

Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas skaičiuojamas siekiant kuo tiksliau įvertinti įmonės mokumą tiriamu momentu. Šis rodiklis palyginus su bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientu skirtingai vertina trumpalaikį turtą, šiuo atveju trumpalaikiu turtu laikomas tik pats likvidžiausias turtas, toks kaip pinigai, vertybiniai popieriai ar per vienerius metus gautinos sumos. Peržvelgus grafiką matyti, kad jis panašus į prieš tai nagrinėtą bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento grafiką. Įmonės X1 rezultatai visais tiriamais metais buvo geri, t.y. viršijo nustatytą ribą 1. Tuo tarpu įmonės X2 koeficiento reikšmės buvo ties nuliu, o tai reiškia, kad įmonė turi nepakankamai likvidžiausio turto, kad jo pakaktų padengti trumpalaikius įsipareigojimus. Įmonės X3 rodikliai rodo analogišką vaizdą,

kaip ir bendrojo trumpalaikio mokumo koeficiento rezultatai, taigi įmonė laisvai pajėgtų padengti turimus trumpalaikius įsiskolinimus pačiu likvidžiausiu įmonės turtu.

Taigi trumpalaikio mokumo analizę užbaigsime trumpalaikės skolos koeficiento skaičiavimu (žr. (9) formulę), koeficiento rodmenis galima pamatyti grafike (žr. 12 pav.).

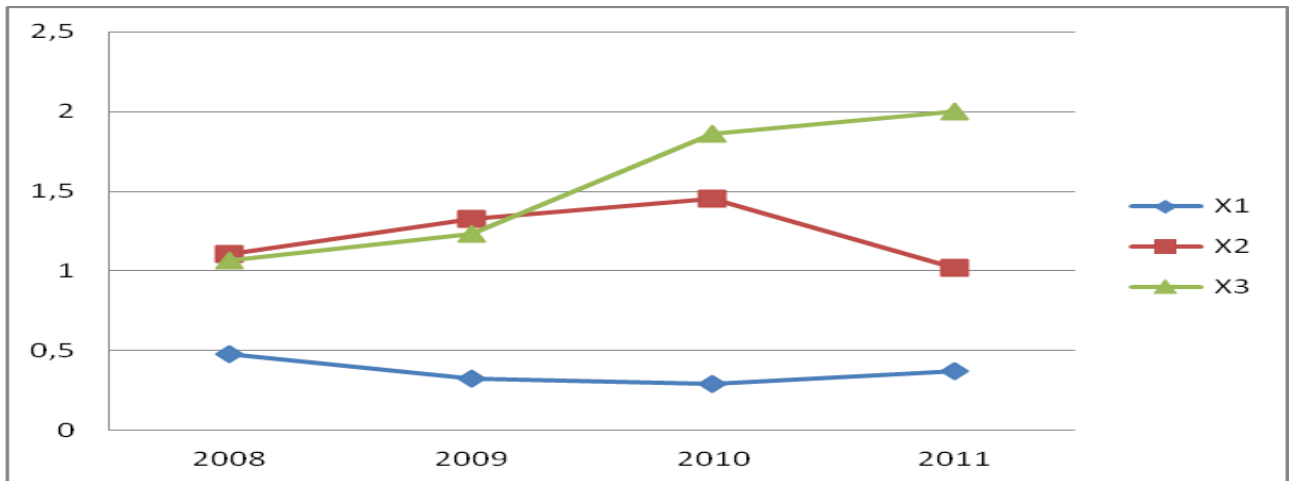

12 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 trumpalaikės skolos koeficientas

Trumpalaikės skolos koeficientas, dar kitų autorių vadinamas trumpalaikio įsiskolinimo koeficientu, parodo kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Įmonės X1 koeficientas vertinamas gerai 2009 m. ir 2010 m., nes reikšmė neviršija 0,3, o 2008 m. ir 2011 m. šis rodiklis yra patenkinamas, tačiau nėra vertinamas neigiamai, nes neviršija nustatyto aukščiausio lygio – 0,6. Kaip matyti iš grafiko įmonės X2 geriausi rezultatai buvo 2008 m., o 2009 m. ir 2011 m. šis rodiklis vertinamas tik patenkinamai, o 2010 m. net viršija 0,6 ribą, kas reiškia, kad rezultatas vertinamas nepatenkinamai. Tuo tarpu priešinga situacija įmonėje X3, čia rodiklis visais metais buvo žemiau 0,3, taigi galima sakyti, kad 2008 m., 2009 m. ir 2010 m. įmonę galima vertinti net labai gerai.

Apibendrinant trumpalaikio mokumo rodiklių analizę galima teigti, kad pagal gautus rezultatus ir juos palyginus su kitomis įmonėmis, geriausia trumpalaikio mokumo situacija matyti įmonėje X3, nes šios įmonės rodikliai dažniausiai atitikdavo kiekvieno rodiklio rekomenduojamas reikšmes. Taip pat gera trumpalaikio mokumo situacija atsispindi ir įmonėje X1, o įmonės X2 rezultatai prasčiausi iš visų tiriamų įmonių. Daugelyje tirtų atvejų rodiklių reikšmės visiškai neatitinka nustatytų ribų, o tai rodo rimtas mokumo problemas.

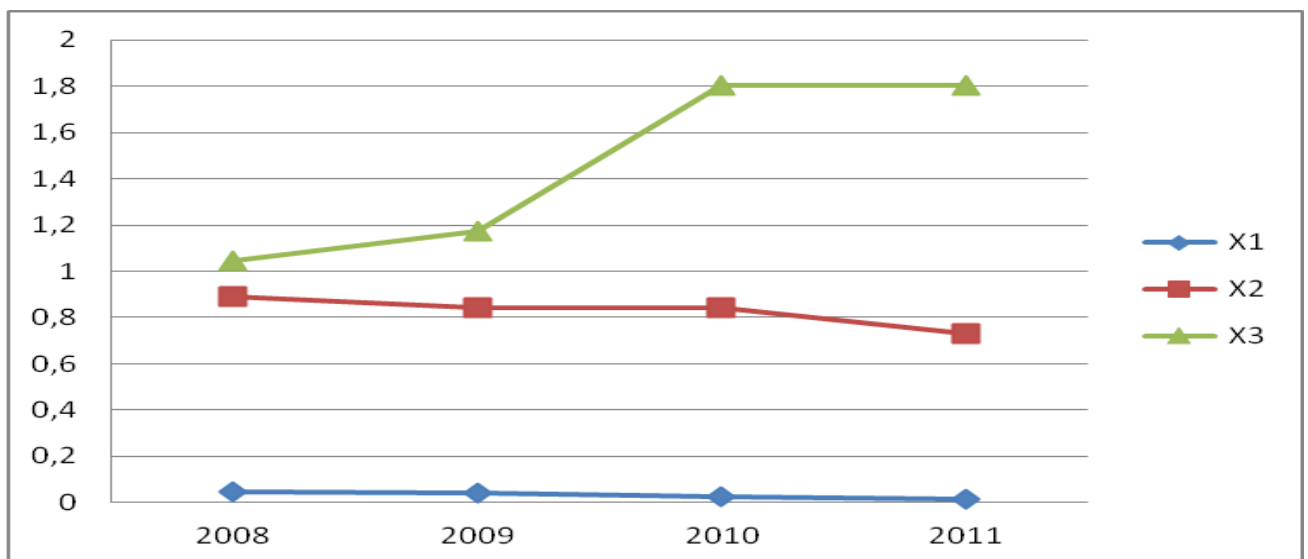
Išnagrinėjus trumpalaikį mokumą pereisime prie ilgalaikio, panagrinėsime ar ilgalaikio mokumo analizės rezultatai bus geri toms pačioms įmonėms, kurių apskaičiuotų trumpalaikio mokumo rezultatai buvo geri. Pirmiausia pradėsime nuo bendrojo skolos koeficiento (žr. (10) formulę), kurio rezultatai pateikiami toliau esančiame grafike (žr. 13 pav.).

13 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 bendrasis skolos koeficientas

Bendrasis skolos koeficientas skaičiuojamas norint išsiaiškinti, kokia dalis skolintų lėšų panaudojama formuojant įmonės turtą. Šis rodiklis aktualus ne tik pačiai įmonei, tačiau ir įmonės skolininkams, jeigu apskaičiavus gaunamas mažas rezultatas, tokiu atveju kreditoriams bus mažesnė rizika bankroto atveju atgauti pinigus. Kaip matyti geriausia situacija įmonėje X1, čia rodiklis visais metais yra tarp 0,3 ir 1. Įmonės X2 rezultatas visais metais viršija nustatytą ribą – 1, 2008 m. koeficientas buvo arti 1, tačiau 2009 m. pradėjo augti ir 2010 m. jis siekė net 1,5, tačiau 2011 m. jis vėl pasiekė 1 ribą. Nors rezultatas ir nėra labai aukštas, tačiau vertinamas blogai, tai reiškia, kad įmonė prisiėmusi per daug įsipareigojimų. Panaši situacija atsispindi ir įmonėje X3, čia taip pat rezultatas viršija ribą visais tiriamais metais. Šios įmonės bendrasis skolos koeficientas kasmet auga, o tai sudaro didelę riziką kreditoriams, nes bankroto atveju jie arba atgautų tik mažą dalį savo skolų, arba tokios galimybės visiškai neliktų.

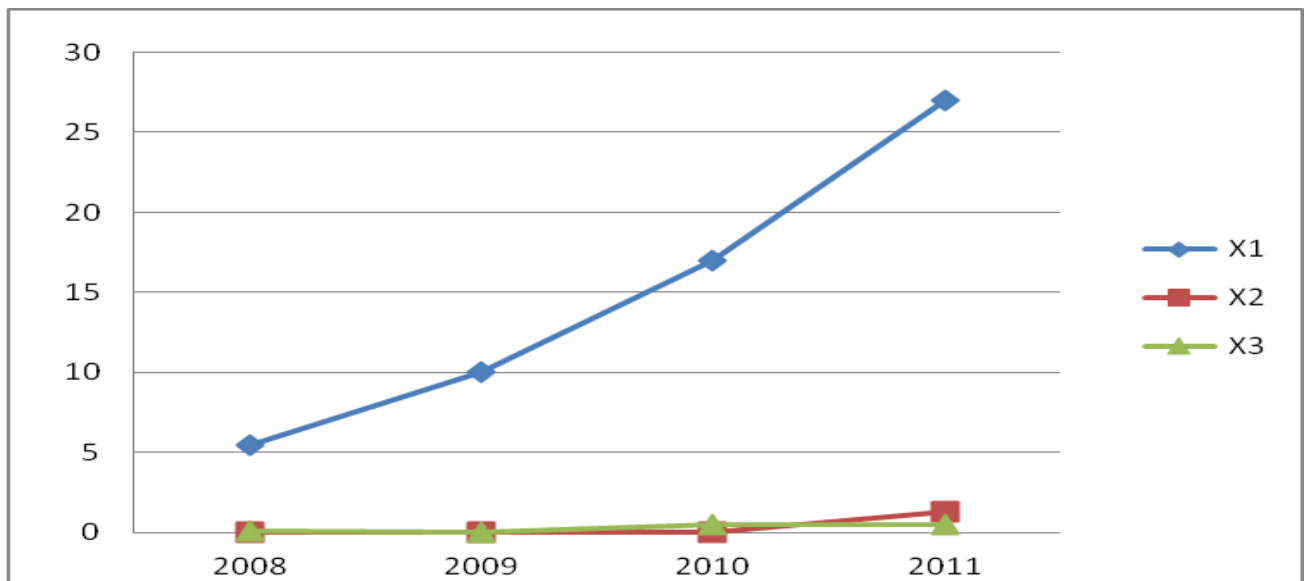
Kitas ilgalaikio mokumo analizės rodiklis, tai ilgalaikių skolų koeficientas (žr. (11) formulę).

14 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 ilgalaikių skolų koeficientas

Ilgalaikių skolų koeficientas skaičiuojamas tam, kad išsiaiškinti kokią dalį įmonės turto sudaro ilgalaikiai įsipareigojimai. Įmonės X1 rodiklis (žr. 14 pav.) visais metais buvo pastovus ir vertinamas labai gerai, kadangi jis yra mažesnis už 0,3. Tuo tarpu įmonės X2 rezultatas viršija aukščiausią nustatytą ribą – 0,5 ir vertinamas blogai, tai vėlgi parodo, kad įmonė turi prisiėmusi per daug ilgalaikių paskolų. Įmonės X3 ilgalaikių skolų koeficiento reikšmė iš visų įmonių blogiausia, ji 2008 m. prasideda nuo 1 ir kasmet vis auga, o 2011 m. net artėja prie 2. Šios įmonės rodiklis net keturis kartus viršija nustatytas gaires, taigi ši įmonė visiškai įsiskolinusi.

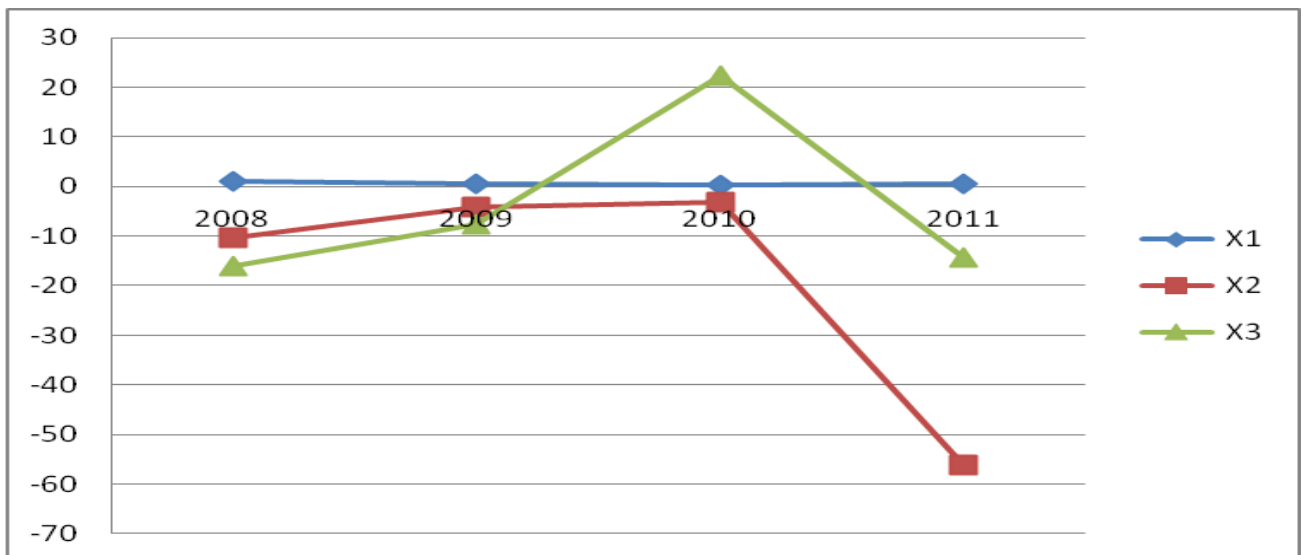
Panagrinėjus ilgalaikių skolų koeficientą tikslinga būtų išsiaiškinti kaip ilgalaikės skolos yra apdraustos įmonės turtu, taigi paskaičiuosime ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklį (žr. (12) formulę), šio rodiklio rezultatai pateikiami 15 paveiksle (žr. 15 pav.).

15 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis

Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis parodo kiek kartų ilgalaikio turto vertės užtektų padengti įmonės turimus ilgalaikius įsipareigojimus. Kaip matyti iš pateiktos grafiko įmonės X1 rodiklis nuo pat 2008 m. auga ir 2011 m. net viršija 25, o tai reiškia, kad įmonė turi daug ilgalaikio turto, kurio pakaktų padengti ilgalaikius įsipareigojimus net 25 kartus. Kitokia situacija pastebima įmonėse X2 ir X3, čia rodikliai arti 0, kas reiškia, kad įmonės turi daug ilgalaikių skolų, kurių ilgalaikiu turtu net nepadengtų. 2011 m. įmonėje X2 pastebima tendencija rodiklio reikšmei didėti, tiesa šis augimas labai mažas. Peržvelgus įmonių balansus (žr. priedus), matyti, kad įmonės X2 ir X3 ilgalaikiai įsipareigojimai gerokai viršija ilgalaikį turtą. Įmonė X2 2008 m. visiškai neturėjo ilgalaikio turto, o 2009 m. ir 2010 m. ilgalaikis turtas sudarė labai mažą dalį viso įmonės turto. Taigi nenuostabu, kad ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodikliai tokie žemi.

Kitas nagrinėjamas ilgalaikio mokumo rodiklis yra finansinis svetas (žr. (14) formulę). Finansinio sveto dinamika pateikiama grafike (žr. 16 pav.).

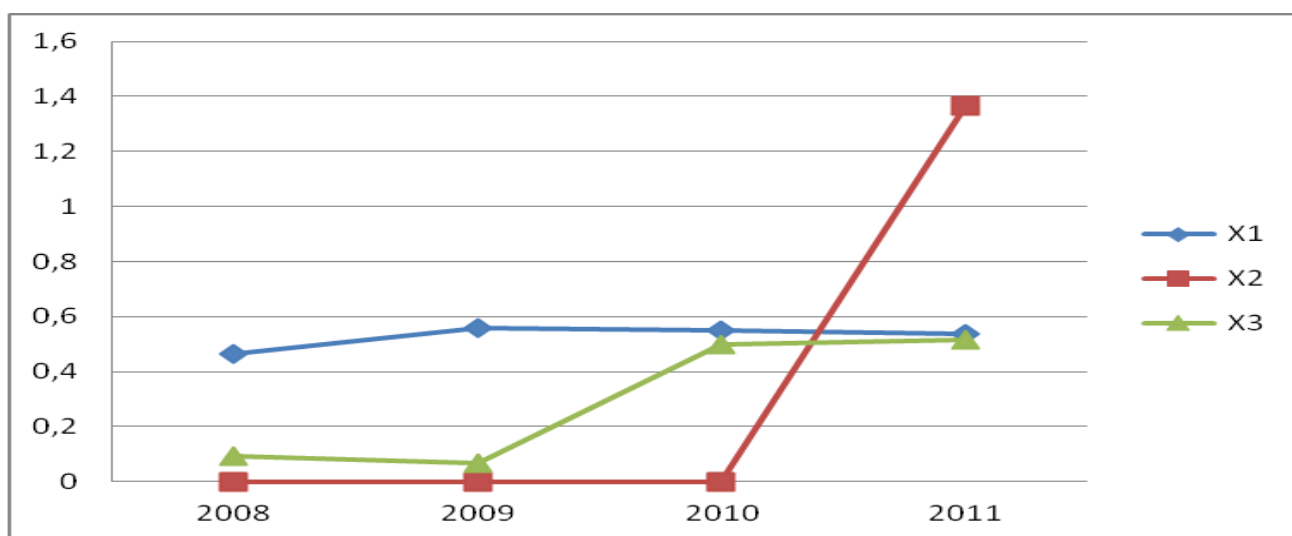

16 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 finansinis svertas

Finansinis svertas parodo kiek litų trumpalaikių ir ilgalaikių skolų tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Šis rodiklis dar vadinamas finansinės rizikos rodikliu, jeigu apskaičiavus šį rodiklį gaunama didelė reikšmė, tai vadinasi didelė ir finansinė rizika. Įmonės X1 finansinis svertas tolygus apie 0,4, taigi įmonė vertinama gerai, išskyrus 2008 m. kai rodiklis siekia 0,9 ir viršija nustatytą ribą 0,7. Tačiau atsižvelgiant tik į šiuos metus negalima teigti, kad įmonė yra rimtai įsiskolinusi, tai gali reikšti, kad įmonė prisiėmė didesnę finansinę riziką, nes sudėtinga padengti skolų grąžinimo mokėjimus bei gauti pakankamai lėšų tolesniam finansavimui. Peržvelgus vėlesnių metų duomenis, tuo labiau negalima teigti, kad įmonė yra įsiskolinusi. Visiškai priešinga situacija atsispindi kitose dviejose įmonėse. Įmonės X2 rodiklis visą laikotarpį neigiamas, o 2011 m. jis nukrenta dar labiau, taip yra, todėl, kad visais tiriamais metais įmonės nuosavas kapitalas yra neigiamas, dėl kiekvienais metais patiriamo nuostolio. Panaši situacija ir įmonėje X3, 2008 m., 2009 m. ir 2011 m. rodiklis žemiau nulio, ką taip pat įtakoja neigiamas nuosavas kapitalas. Tačiau 2010 m. pastebimas šuolis iki 20, tai atsitiko dėl sumažėjusių skolų bei nuostolio, todėl nuosavas kapitalas tais metais buvo teigiamas.

Aptarus įmonių finansinio sverto rodiklius galima teigti, kad įmonės X2 ir X3 yra stipriai įsiskolinusios ir priminti, kad įmonės pelnui didinti gali naudoti skolintą kapitalą tol, kol netrikdo įmonės pusiausvyros, o šiais atvejais, ypatingai įmonės X3, matyti, kad ši pusiausvyra pažeista.

Ilgalaikio mokumo rodiklių analizę užbaigsime paskutiniu rodikliu – auksinės balanso taisyklės koeficientu (žr. (15) formulę), kurio rezultatus galima matyti toliau esančiame grafike (žr. 17 pav.).

17 pav. Įmonių X1, X2 ir X3 auksinės balanso taisyklės koeficientas

Auksinės balanso tiesyklės koeficientas parodo kokia dalimi ilgalaikis turtas finansuojamas pastoviu įmonės kapitalu. Kaip matyti įmonės X1 koeficientas visais metais buvo pastovus ir arčiausiai 1, kadangi šis rodiklis negali nukrypti nuo 1, t.y. turi būti lygus 1 arba nedaug mažesnis už 1. Įmonės X2 rodiklis 2008 m., 2009 m. ir 2010 m. buvo ties 0 riba, o 2011 m. pašoko net iki 1,4. Įmonės X3 rodiklis pirmus dvejus metus siekė 0,1, tačiau 2010 m. jis pakilo iki 0,5, toks išliko ir 2011 m. Šios įmonės rodiklio reikšmė nesiekia tokio lygio, kad būtų vertinama teigiamai.

Apibendrinant atliktą ilgalaikio mokumo rodiklių analizę, galima teigti, kad šiuo atveju, skirtingai nei trumpalaikio mokumo rodiklių analizėje, geriausia mokumo situacija atsispindi įmonėje X1, o kitose įmonėse matyti rimtų problemų dėl įmonės mokumo. Išanalizavus visas įmones konstatuotina, kad tiek trumpalaikis, tiek ir ilgalaikis mokumo lygis yra geras įmonėje X1. Atsižvelgiant į tai, kad įmonės X3 trumpalaikio mokumo rodikliai buvo geri, o ilgalaikio visi nesiekė nustatytų ribų, galima teigti, kad įmonė susiduria su mokumo sunkumais, ypač paskutiniiais 2011 m. Tačiau pati blogiausia situacija yra įmonėje X2, čia visais tiriamais atvejais gauti rezultatai buvo vertinami neigiamai, todėl įmonė susiduria su dideliais sunkumais.

Atlikus mokumo analizę ir nustačius kurios įmonės susiduria su mokumo sunkumais, o kuri yra moki, siekiant išsiaiškinti, ar pasitvirtins mokumo analizės rezultatai, kurie rodo apie kai kurių įmonių bankrotą, buvo atliktas bankroto prognozavimas pagal E. Altman Z modelį.

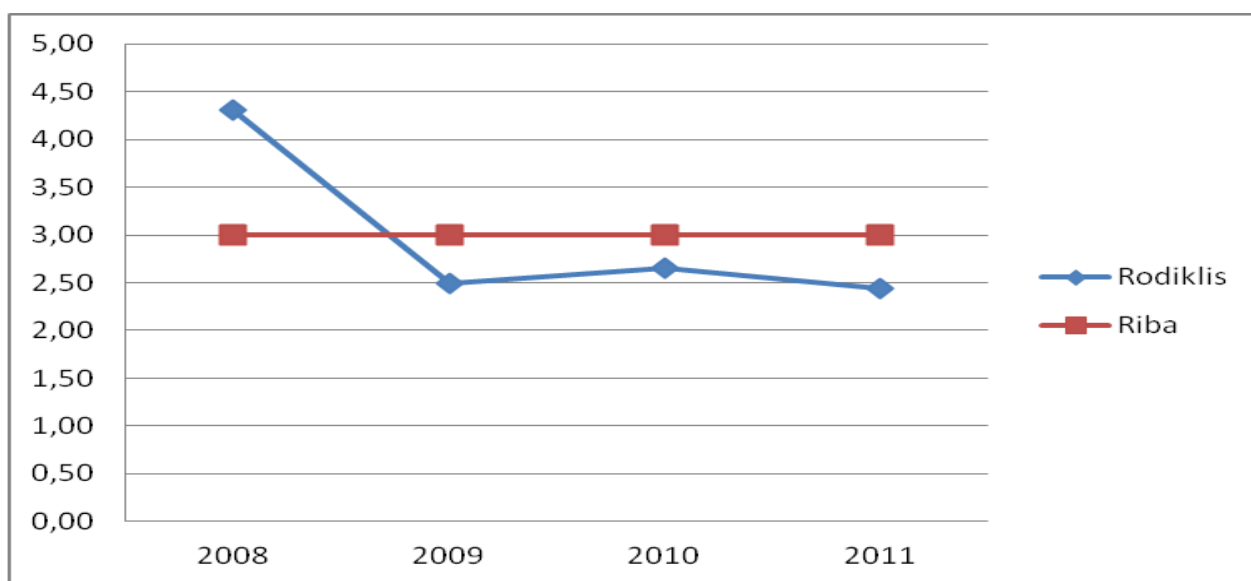
3.3. Įmonių X bankroto prognozavimas

Pirmiausia tiriama įmonė X1, kuriai naudojamas Z modelis skirtas įmonių registruotų vertybinių popierių biržoje, bankroto galimybei nustatyti (žr. (17) formulę). Gauti rezultatai pateikiami 6 lentelėje (žr. 6 lent.):

6 lentelė. Įmonės X1 E. Altman Z modelio rezultatai

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
A= apyvartinis kapitalas/turtas	0,30	0,32	0,33	0,30
B = nepaskirstytas pelnas/turtas	0,40	0,53	0,57	0,51
C = pelnas iki apmokestinimo/turtas	0,25	0,04	0,06	0,02
D = nuosavo kapitalo rinkos vertė/įsipareigojimai	0,29	0,55	0,61	0,42
E = pardavimo pajamos/turtas	2,39	0,91	0,91	1,05
Z =	4,30	2,50	2,66	2,44

Kad būtų galima susidaryti aiškesnį vaizdą apie rodiklio kitimą ir jam nustatytą ribą, pateikiamas grafikas (žr. 18 pav.).

18 pav. Įmonės X1 E. Altman Z rodiklio kitimas

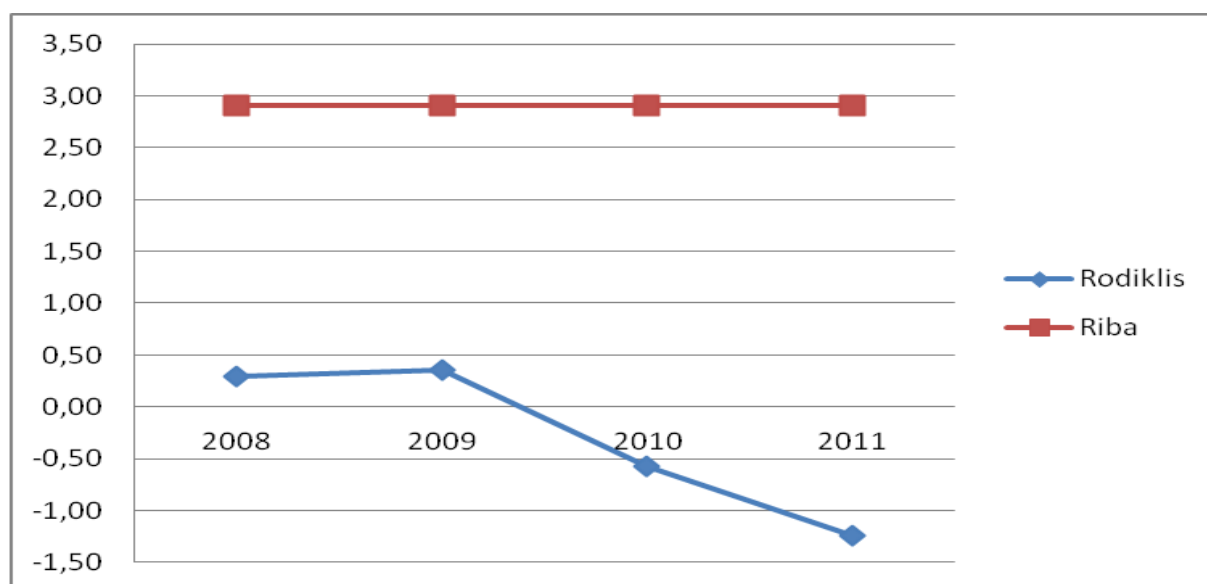
Kaip matyti iš pateikto grafiko 2008 m. įmonei X1 bankrotas visiškai negrėsė, kadangi rodiklis viršijo nustatytą ribą. Vėlesniais metais bankroto tikimybė egzistuoja, tačiau labai nedidelė. Taigi jeigu įmonė išlaikys šiandieninius rezultatus arba juos net truputėlį pagerins, ši įmonė dar ilgai egzistuos rinkoje.

Sekantis bankroto prognozavimas atliekamas įmonei X2, kuri mokumo analizės metu pasirodė nemoki. Šiai įmonei bankroto prognozavimas atliekamas pasinaudojant E. Altman Z modeliu, kuris skirtas įmonių neregistruotų vertybinių popierių biržoje bankroto prognozavimui (žr. (18) formulę). Rodiklio paskaičiavimai pateikiami 7 lentelėje. (žr. 7 lent.).

7 lentelė. Įmonės X2 E. Altman Z modelio rezultatai

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
A= apyvartinis kapitalas/turtas	0,78	0,51	0,39	-0,26
B = pardavimų pajamos/turtas	0,06	0,86	0,00	0,02
C = pelnas iki apmokestinimo/įsipareigojimai	-0,06	-0,10	-0,09	-0,15
D = nuosavas kapitalas/įsipareigojimai	-0,10	-0,25	-0,31	-0,02
E = nepaskirstytas pelnas/turtas	-0,11	-0,33	-0,46	-0,60
Z =	0,29	0,36	-0,57	-1,24

Žemiau pateikiamas įmonės X2 E. Altman Z rodiklio kitimo grafikas (žr. 19 pav.).

19 pav. Įmonės X2 E. Altman Z rodiklio kitimas

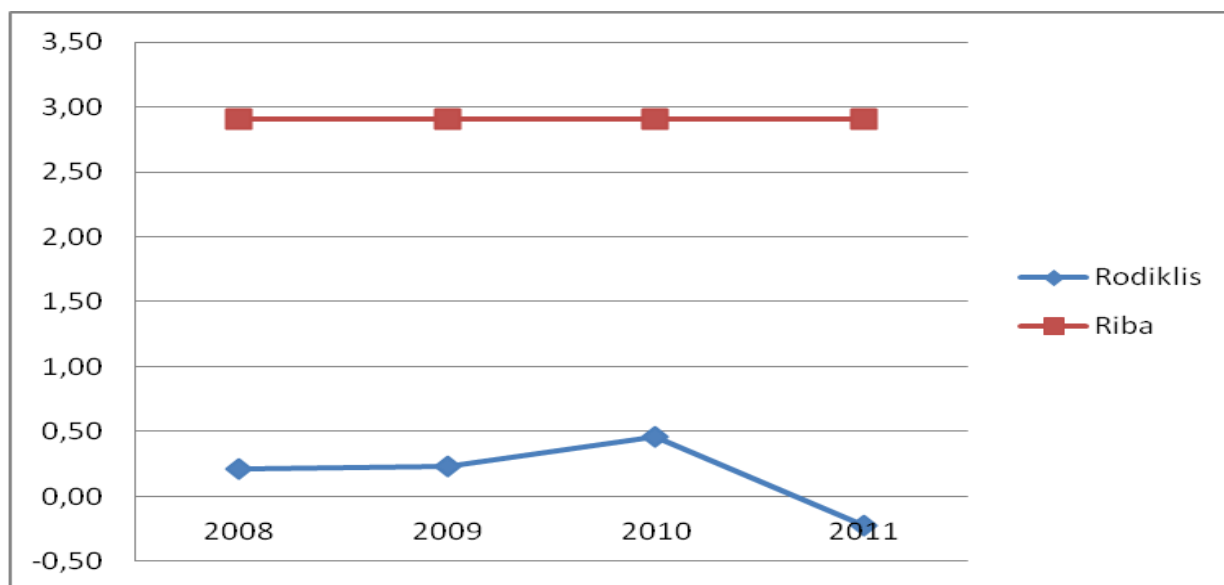
Atlikus bankroto prognozavimo pasitvirtino ir mokumo analizės metu gauti rezultatai. Ši įmonė yra nemoki ir jai gresia bankrotas, kuris pagal atlikta prognozę jau turėjo būti iškeltas 2008 m. Kaip matyti iš pateikto grafiko visais tiriamais metais Z rodiklis buvo daug žemiau nustatytos ribos, o 2010 m. ir 2011 m. šis rodiklis nukrito žemiau nulio. Gauti rezultatai nestebina, kadangi šiai įmonei 2012 m. pradžioje buvo iškelta restruktūrizavimo byla, siekiant išskirstyti įsipareigojimų grąžinimą keturių metų laikotarpiui. Restruktūrizavimo procesas yra naudingas tiek įmonei, tiek kreditoriams, kadangi šiuo atveju toliau vykdoma veikla ir siekiama grąžinti skolas. Pabaigus restruktūrizavimo procesą, atstačius įmonės mokumą ir atsiskaičius su skolininkais įmonė toliau galės sėkmingai vykdyti savo veiklą.

Įmonei X3 taip pat atliktas bankroto prognozavimas pasinaudojant E. Altman Z modeliu, skirtu įmonėms neregistruotoms vertybinių popierių biržoje (žr. (18) formulę). Gauti rezultatai pateikiami 8 lentelėje (žr. 8 lent.).

8 lentelė. Įmonės X3 E. Altman Z modelio rezultatai

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
A= apyvartinis kapitalas/turtas	0,89	0,94	0,94	0,81
B = pardavimų pajamos/turtas	0,00	0,03	0,65	0,02
C = pelnas iki apmokestinimo/įsipareigojimai	-0,10	-0,07	-0,16	-0,09
D = nuosavas kapitalas/įsipareigojimai	-0,06	-0,13	0,04	-0,07
E = nepaskirstytas pelnas/turtas	-0,09	-0,19	-0,29	-0,52
Z =	0,22	0,23	0,46	-0,23

Kaip ir prieš tai tirtų įmonių, įmonės X3 rezultatų kitimas pateikiamas grafike (žr. 20 pav.).

20 pav. Įmonės X3 E. Altman Z rodiklio kitimas

Iš pateikto grafiko matyti identiška situacija, kaip ir įmonės X2 atveju. Visais tiriamais metais Z rodiklis laikosi apie 0, o paskutiniiais metais jis nukrenta į -0,3 lygį. Tai taip pat patvirtina mokumo analizės metu gautus rezultatus, todėl ir įmonės bankrotas neišvengiamas. Šiai įmonei skirtingai nei prieš tai aptartai, 2012 m. pradžioje iškelta bankroto byla. Tačiau kyla klausimas kodėl vyraujant mokumo problemoms įmonės vadovai taip ilgai nesikreipė į Teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. Darbo autorės nuomone jeigu bankroto byla būtų iškelta kur kas anksčiau, įmonės kreditoriai būtų turėję galimybę atgauti skolas, o taip ilgai dirbant nuostolingai įmonė tik dar labiau prisiėmė įsipareigojimų, kurių nebegalės grąžinti iš parduoto turto.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus finansinės analizės sampratą galima daryti šias išvadas:
 - Finansinė analizė – tai įmonės finansinių ataskaitų ir kitų duomenų tyrimas bei gautų rezultatų interpretavimas, siekiant gauti informaciją, kuri padėtų priimti investavimo ir finansavimo sprendimus, bei nustatyti įmonės pelningumą ir veiklos perspektyvas.
 - Finansinės analizės tikslai priklauso nuo šios analizės informacijos vartotojų: įmonės vadovams ji gali padėti įvertinti įmonės veiklos efektyvumą, praeityje priimtų sprendimų teisingumą bei atskleisti veiklos gerinimo galimybes ateityje, potencialiems investuotojams – galimą gauti pelną, dividendus, įmonės kreditoriams – išsiaiškinti ar įmonė sugebėtų vykdyti prisiimtus įsipareigojimus, darbuotojams – parodyti ar įmonė yra pelninga, moki ir sugeba laiku mokėti darbo užmokestį ir ar įmonei negresia bankrotas.
 - Pagrindinis finansinės analizės uždavinys – įmonės finansinės veiklos vertinimas bei naudingos informacijos pateikimas įmonės vadovams, kurią išanalizavus būtų imtasi priemonių pagerinti įmonės finansinę būklę bei išvengti bankroto.
2. Išanalizavus įmonės mokumo sąvoką bei mokumo analizės aspektus darytinos išvados:
 - Įmonės mokumas – įmonės sugebėjimas padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimomis mokėjimo priemonėmis (pinigais ir jų ekvivalentais, per vienerius metus gautinomis sumomis, atsargomis ir pan.). Įmonė yra laikoma mokia, kai turi daugiau mokėjimo priemonių nei įsipareigojimų.
 - Įmonių mokumo analizė atliekama nagrinėjant apyvartinio kapitalo, trumpalaikio mokumo bei ilgalaikio mokumo, rodiklius.
3. Išnagrinėjus įmonių bankroto klausimą galima daryti šias išvadas:
 - Bankrotas – tai įmonės būseną, kai įmonėje nevykdomi prisiimti įsipareigojimai bei pradelstos skolos viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės ir įmonei yra iškelta bankroto byla teisme arba vykdomas bankroto procedūras ne teismo tvarka;
 - Pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis juridinių asmenų bankroto procesą yra Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas;
 - Įmonės bankroto tikimybę galima ištirti nagrinėjant finansines ataskaitas, skaičiuojant santykinius finansinius rodiklius, vadovaujantis tam tikrais nustatytais požymiais bei pasinaudojant bankroto prognozavimo modeliais.

4. Atlikus įmonių mokumo analizę darytinos šios išvados:

- Įmonė X1 yra moki įmonė, nes tiriamuoju laikotarpiu trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklių analizė rodė gerą įmonės mokumo lygį;
- Įmonės X2 mokumo rodiklių analizė visais tiriamais metais rodė, kad įmonė susiduria su rimtais mokumo sunkumais;
- Įmonės X3 mokumo analizė atskleidė, kad įmonė susiduria su mokumo problemomis, o ypatingai šios problemos sustiprėjo paskutiniais tiriamais metais.

5. Ištyrus įmonių bankroto tikimybę daromos šios išvados:

- Įmonės X1 E. Altman Z modelio rezultatas 2011 m. yra 2,44 (leistina riba 3);
- Įmonės X2 E. Altman Z modelio rezultatas 2011 m. yra -1,24 (leistina riba 2,91);
- Įmonės X3 E. Altman Z modelio rezultatas 2011 m. yra -0,23 (leistina riba 2,91);
- Bankroto prognozavimo rodiklių dinamika rodo, kad įmonei X1 bankroto grėsmė yra, tačiau ši grėsmė labai nedidelė;
- Įmonių X2 ir X3 bankroto prognozavimo rodiklių dinamika rodo, kad šių įmonių situacija – bankrotas.

6. Darbo pradžioje išsikelta hipotezė pasitvirtino, įmonės mokumo analizė ir bankroto tikimybės tyrimas leidžia tiksliai bei teisingai įvertinti įmonės dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas:

- Abu tyrimai rodė, kad įmonė X1 sėkmingai veikianti įmonė ir ateityje turi tik menką bankroto tikimybę;
- Įmonės X2 analizė atskleidė, kad įmonės ateityje laukia bankrotas. Atliktos analizės rezultatai beveik pasitvirtino, nes 2012 m. pradžioje įmonei iškelta restruktūrizavimo byla;
- Įmonės X3 atlikta analizė taip pat rodė, kad įmonė neišvengiamai bankrutuos. Analizės rezultatai pasitvirtino, nes 2012 m. pradžioje įmonei iškelta bankroto byla.

PASIŪLYMAI

1. Įmonėms siekiant išlikti rinkoje būtina mažiausiai kartą per metus atlikti finansinę analizę, ypatingą dėmesį skiriant mokumo rodiklių grupės rezultatams ir jų pokyčiams, bei iširti bankroto tikimybę.
2. Savininkams, kurių įmonės susidūrė su mokumo problemomis, galima stengtis padėti išvengti bankroto imantis šių priemonių:
 - a. pirmiausia peržiūrėti vadovavimo kokybę, ar įmonei vadovauja tinkamą kompetenciją turintis žmogus, jeigu išvados neigiamos būtina keisti vadovą;

- b. persvarstyti galimybę įmonės veiklą papildyti nauja, nesusijusia su vykdoma, veikla, ar apskritai atsisakyti įprastos veiklos vietoje naujos;
 - c. peržiūrėti parduodamos produkcijos asortimentą, atsisakant mažą paklausą turinčios ir nuostolius nešančios produkcijos;
 - d. akcininkų lėšomis padidinti įstatinį kapitalą, siekiant išsaugoti įmonę;
 - e. kelti įmonei restruktūrizavimo bylą, siekiant atstatyti įmonės mokumą vykdant restruktūrizavimo planą bei nustatytais terminais ketverių metų laikotarpyje grąžinant skolas kreditoriams. Šiuo atveju, priešingai nei bankroto, laimi visi – kreditoriai atgauna pinigus, o įmonė pagerinusi mokumo rodiklius toliau vykdo veiklą.
3. Įmonės X2 atveju vadovams ir kreditoriams vertėtų susimastyti dėl bankroto bylos kėlimo. Peržiūrėjus įmonės balansą ir pelno (nuostolio) ataskaitą, nematyti perspektyvų, kad įmonė sugebėtų atstatyti mokumą, įmonė jau keletą metų dirba nuostolingai ir kasmet nuostolis auga, kartu prisiimta daug įsipareigojimų. 2011 m. padidintas įmonės įstatinis kapitalas, tačiau ir tai negelbsti įmonės.
4. Įmonės X3 atveju kreditoriams reikėjo gerokai anksčiau inicijuoti bankroto procesą, taip jie būtų turėję daugiau galimybių atgauti bent dalį skolos.

LITERATŪRA

1. Altman E. I. „Bankruptcy and Distressed Restructurings: Analytical Issues and Investment Opportunities“. Beard Books, U.S. 1999 - ISBN 978-1893122000;
2. Argenti J. „Corporate Collapse (the causes and symptoms)“. London: McGraw -Hill Book Company (UK) Limited, 1976/1;
3. Baird D.G. „The Elements of Bankruptcy“. New York: The Foundations Press, 1993;
4. Bivainis, J., Garškaitė, K. „Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas“ // *Ekonomika: mokslo darbai*. – Vilnius: Vilniaus universitetas, 51, 2000;
5. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. „Finansų analizė“. Kaunas: Technologija, 2002 – ISBN 9986-13-710-1;
6. Charitonovas V. „Įmonių bankroto prevencija“. // *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2004;
7. Darškuvienė V. „Įmonės finansų valdymas“. Kaunas: Technologija, 1997 – ISBN 9986-415-51-5;
8. *Ekonomikos terminai ir sąvokos: mokomasis žodynas*, 1999.
<http://www.vpu.lt/bibl/elvpu/15260.pdf> [žiūrėta 2012.01.10];
9. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:283:0036:01:LT:HTML>
[žiūrėta 2012.02.12];
10. Garškaitė K. „Įmonių bankroto prognozavimo modelių taikymas“. // *Verslas: teorija ir praktika*. – Vilnius: Technika, 2008;
11. Grigaliūnienė, Ž., Cibulskienė, D. Bankroto diagnostikos pritaikomumas Lietuvos ūkio sąlygomis. // *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija, ŠU, 2004* – ISSN 1648-9098;
12. Grigaravičius S. „Nemokių įmonių pertvarkymas ir alternatyvus pasirinkimas“. // *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 21, 2002;
13. Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos tinklalapis.
<http://www.bankrotodep.lt/Index.php> [žiūrėta 2012.03.01];
14. Januševičiūtė A., Jurevičienė D. „Bankroto esmė: teorija ir praktika“. // *Mokslas – Lietuvos ateitis*. Vilnius : VGTU Verslo vadybos fakultetas, 2009;
15. Juozaitienė L. „Įmonės finansai: analizė ir valdymas“. Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2000 – ISBN 9986-38-198-3-35;
16. Kanceravyčius, G. „Finansai ir investicijos“. Kaunas: Smaltija, 2004;

17. Kavalnė S., Mikuckienė V. ir kt. „Bankroto teisė“. Vilnius: Justitia, 2009 – ISBN 978-9955-616-48-1;
18. Lietuvos Respublikos Garantinio Fondo įstatymas.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=414620 [žiūrėta 2012.03.05];
19. Lietuvos Respublikos Įmonių bankroto įstatymas.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=414461 [žiūrėta 2011.12.10];
20. Mackevičius J. „Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti“, // Pinigų studijos, (2005/1), 2005 – ISSN 1392-2637;
21. Mackevičius J., Poškaitė D. „Finansinė analizė“. Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998 – ISBN 9986-04-082-5;
22. Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. „Finansinė analizė“. Vilnius: Mykolo Romerio Universiteto leidybos centras, 2011 – ISBN 978-9955-19-241-1;
23. Mackevičius J. „Finansinių santykinų rodiklių skaičiavimas ir grupavimas“. // Ekonomika. Vilnius: VU leidykla, 2006 – ISSN 1392-1258;
24. Mackevičius J., Silvanavičiūtė S. „Įmonių bankroto prognozavimo modelių tinkamumo nustatymas“. // Verslas: teorija ir praktika. Vilnius: Technika, 2006 – ISSN 1648-0627;
25. Mackevičius J. „Įmonių veiklos analizė, informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas“, // Monografija. Vilnius: TEV, 2005 – ISSN 9955 – 491 – 7;
26. Mackevičius J. „Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika“. // Current Issues of Business and Law. Vilnius: Tarptautinė teisės ir verslo aukštoji mokykla, 2010 - ISSN 1822-9530;
27. Mikuckienė V. „Bankroto proceso samprata“. // Jurisprudencija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008;
28. Mott G. „Accounting for Non-Accountants: A Manual for Managers and Students“, London: Kogan Page Limited, 2005 – ISBN: 9780749444167;
29. Rutkauskas A. V., Sūdžius V., Mackevičius V. „Verslo finansų principai ir praktika“. Vilnius : Technika, 2009 – ISBN 978-9955-28-405-5;
30. Ruchovienė, D. „Pirminių finansinės analizės būdų taikymo ypatybės“. // Ekonomika ir vadyba. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 1998;
31. Šleikienė, D., Klimavičienė, I. „Įmonės veiklos finansinis įvertinimas“. Kaunas: Technika, 1999 – ISBN 9986-13-721-7;
32. Taulli T. „The EDGAR Online Guide to Decoding Financial Statements: Tips, Tools, and Techniques for Becoming a Savvy Investor“. 2004 – ISBN: 9781932159288;
33. Tarybos reglamentas.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LT:NOT>

[žiūrėta 2012.03.10];

34. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985;

35. Vause B. „Guide to Analysing Companies“. U.K.: Profile Books Ltd, 2005 - ISBN: 9781861979858.

Burbaitė L. Įmonės X mokumo analizė / Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovė doc. dr. D. Daujotaitė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2012. – 88 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota mokslinė literatūra apie finansinę analizę, jos tikslus ir uždavinius. Aptarta įmonės mokumo analizės būtinybė, remiantis pagrindiniais trumpalaikiais ir ilgalaikiais mokumo rodikliais. Išanalizuoti ir susisteminti Lietuvos bei užsienio autorių teoriniai ir praktiniai tyrimai, susiję su įmonių bankroto atsiradimo priežastimis, pagrindiniais požymiais bei sukeliomomis pasekmėmis. Išnagrinėtas įmonės bankroto teisinis reglamentavimas. Apžvelgti bankroto tikimybės prognozavimo modeliai. Atlikta įmonių X mokumo rodiklių analizė bei rezultatų apibendrinimas. Atliktas įmonių X bankroto tikimybės grėsmės tyrimas remiantis E. Altman bankroto prognozavimo modeliu.

Pagrindiniai žodžiai: finansinė analizė, įmonės mokumas, įmonės mokumo analizė, bankrotas, bankroto prognozavimo modeliai.

Burbaitė L. Company's X solvency analysis / Master's Final Work in Financial Management. Supervisor assoc. doc. dr. D. Daujotaitė. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2012. – 88 p.

ANOTATION

The scientific literature about the financial analysis, its aims and tasks are analyzed in this master's final work. There is discussed the necessity of solvency analysis by main solvency rates. Also there are analyzed and systematized theoretical and practical researches into the reasons, main symptoms and results of companies' bankruptcy using the literature of the Lithuanian and foreign authors. There are considered the juridical regulation of companies' bankruptcy. The bankruptcy forecasting methods are reviewed. Also several companies' analysis of the solvency ratios and summary of the findings were completed. Lastly, the methods of the bankruptcy forecasting are analyzed on the basis of the E. Altman bankruptcy prediction model.

Key Words: financial analysis, solvency of the company, companies' solvency analysis, bankruptcy, models of bankruptcy diagnostic.

Burbaitė L. Įmonės X mokumo analizė / Finansų valdymo magistro baigiamasis darbas. Vadovė doc. dr. D. Daujotaitė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2012. – 88 p.

SANTRAUKA

Kiekvieno verslo tikslas – efektyvi ir pelninga įmonės veikla. Tačiau dėl didelės konkurencijos, mokestinės naštos, įstatymų kaitos ir vadovų daromų klaidų, įmonės gali susidurti su nenumatytais aplinkybėmis. Negalėdamos įvykdyti savo įsipareigojimų įmonės gali susidurti su mokumo problemomis, kurios yra pagrindinė bankroto priežastis. Bankrotas – tai teisminis arba neteisminis įmonės pripažinimas nemokia, kai ji nepajėgia apmokėti skolų ir vykdyti kitų turtinių įsipareigojimų.

Bankrotas gali grėsti visoms įmonėms, todėl net ir sėkmingai veikiančiai įmonei yra svarbu ne tik stebėti, bet ir analizuoti įmonės situaciją bei prognozuoti bankroto tikimybę, remiantis patikimais metodais. Taigi iškyla *problema* – kaip nustatyti įmonių nemokumo priežastis bei veiksnius, stabilizuojančius finansinę padėtį. Tyrimo *objektas* – finansinių ataskaitų duomenys. Tyrimo *tikslas* – remiantis įmonių mokumo analize ir bankroto prognozavimo metodais, nustatyti, kokių veiksnių reikia imtis įmonėms, norint pagerinti jų mokumą bei išvengti bankroto. Tyrimo *uždaviniai*: išnagrinėti finansinės analizės teorinius aspektus, susipažinti su pagrindiniais finansinės analizės tikslais ir uždaviniais; aptarti įmonės mokumo sąvoką ir išnagrinėti įmonės mokumo analizę teoriniame lygmenyje; paaiškinti bankroto sąvoką, bei apžvelgti teisės aktus reglamentuojančius bankroto procesą; remiantis įmonių X finansinių ataskaitų duomenimis atlikti įmonių X mokumo analizę; remiantis įmonių X finansinių ataskaitų duomenimis prognozuoti įmonių X bankroto tikimybę.

Tyrimo metu buvo naudojami šie metodai: mokslinės literatūros analizė, statistinė analizė, duomenų lyginamoji analizė ir jos apibendrinimas, įmonės mokumo rodiklių analizė, apskaičiuota bankroto tikimybė pritaikant E. Altman bankroto diagnozavimo modelį.

Išanalizavus įmonių X 2008-2011 m. finansines ataskaitas, apskaičiavus mokumo rodiklius bei bankroto tikimybę, buvo nustatyta, kad įmonei X1 bankroto grėsmė labai nedidelė, įmonėms X2 ir X3 bankroto grėsmė jau 2008 m. buvo labai didelė, jų mokumo rodikliai kritiniai. Atliktos prognozės pasitvirtino, įmonė X1 ir toliau sėkmingai vykdo veiklą, įmonei X2 2012 m. pradžioje buvo iškelta restruktūrizavimo byla, o įmonei X3 2012 m. pradžioje – iškelta bankroto byla.

Darbo pradžioje išsikelta hipotezė pasitvirtino, įmonės mokumo analizė ir bankroto tikimybės tyrimas leidžia tiksliai ir teisingai įvertinti įmonės dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas.

Burbaitė L. Company's X solvency analysis / Master's Final Work in Financial Management. Supervisor assoc. doc. dr. D. Daujotaitė. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolas Romeris University, 2012. – 88 p.

SUMMARY

Every business has the aim – an efficient and profitable company's activity. However, companies can meet unexpected developments, because of strong competition, heavy taxes, legislative changes and management mistakes. Incapacity to carry out obligations companies can meet solvency problems, which are the main bankruptcy reason. Bankruptcy – judicial or extrajudicial insolvency recognition of the company, when it cannot carry out obligations and keep other capital liabilities.

Bankruptcy can threaten to all companies, so even a successful enterprise has to follow and analyse company's situation and predict the probability of bankruptcy using sure methods. Therefore a *problem* derives – how to determine the causes and factors of insolvency, which stabilize the financial situation. *Object* of research – financial reporting data. *The purpose* of research – on the basis of an analysis of the companies' solvency and bankruptcy prediction methods, determine what factors need to be taken in order to improve the solvency of their businesses, and avoid bankruptcy. *Main tasks*: examine the theoretical aspects of financial analysis, access to the main financial analysis purposes and tasks; to discuss the concept of the company's solvency and examine the companies' solvency analysis in theoretical level; explain the concept of bankruptcy and overlook juridical regulation of companies' bankruptcy; carry out an analysis of the chosen companies' solvency using their financial data; carry out bankruptcy forecasting of the chosen companies.

Methods of research: analysis of scientific literature, analysis of statistical data, comparative analysis of facts and generalization, analysis of company's solvency, estimated probability of bankruptcy by E. Altman bankruptcy diagnostic model.

After the analysis of companies' X FY2008-2011 financial reports, calculation of their solvency ratios and the bankruptcy probability, was identified that the threat of bankruptcy is very small on the company X1, while companies X2 and X3 had the high bankruptcy rates and critical indicators of the solvency already on year 2008. The made forecasts have been proved: the company X1 still carries out the activities successfully, there was proceed restructuring against company X2 at the beginning of the year 2012, and also was proceed bankruptcy against company X3 at the beginning of the year 2012.

Raised hypothesis proved that analysis of the company's solvency and bankruptcy forecasting allows you to accurately and correctly assess the company's current situation and future prospects.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

BANKROTO PROGNOZAVIMO MODELIAI

Autorius	Modelis	Modelio elementai
J. Fulmer	$H = 5,528 V_1 + 0,212 V_2 + 0,073 V_3 + 1,270 V_4 - 0,120 V_5 + 2,335 V_6 + 0,575 V_7 + 1,083 V_8 + 0,894 V_9 - 6,075$	<p>V_1 = Pardavimo pajamos/visas turtas; V_2 = Nepaskirstytas pelnas/visas turtas; V_3 = Pelnas iki mokesčių/nuosavas kapitalas; V_4 = Pinigų srautas/įsipareigojimai; V_5 = Įsipareigojimai/visas turtas; V_6 = Trumpalaikiai įsipareigojimai/visas turtas; V_7 = Ilgalaikis turtas/visas turtas; V_8 = Apyvartinis kapitalas/įsipareigojimai; V_9 = Pelnas prieš palūkanas ir mokesčius/palūkanos</p>
J. Legault	$CA-SCORE = 4,5913(Akcininkų investicijos(1)/Turtas(1)) + 4,5080((Pelnas prieš mokesčius ir ypatingi straipsniai + finansinės išlaidos(1))/Turtas(1)) + 0,3936(Pardavimai (2)/Turtas (2)) - 2,7616$	<p>(1) - Praeito ataskaitinio laikotarpio rodikliai; (2) - Užpraeito ataskaitinio laikotarpio rodikliai.</p>
Chesser	$Z = - 2,0434 - 5,24 X_1 + 0,0053 X_2 - 6,6507 X_3 + 4,4009 X_4 - 0,0791 X_5 - 0,1021 X_6$	<p>X_1 = Pinigai/turtas; X_2 = Pardavimo apimtys/pinigai; X_3 = Pelnas neatskaičius palūkanų ir mokesčių/turtas; X_4 = Įsipareigojimai/turtas; X_5 = Ilgalaikis materialusis turtas/nuosavas kapitalas; X_6 = Apyvartinis kapitalas/pardavimo apimtys.</p>
G. Springate	$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 1,05 D$	<p>A = Apyvartinis kapitalas/turtas; B = Pelnas iki apmokestinimo/turtas; C = Pelnas prieš mokesčius/trumpalaikiai įsipareigojimai; D = Nepaskirstytasis pelnas/turtas.</p>
Taffler ir Tisshaw	$Z = 0,53 K_1 + 0,13 K_2 + 0,18 K_3 + 0,16 K_4$	<p>K_1 = Pelnas iš pardavimų/trumpalaikiai įsipareigojimai; K_2 = Trumpalaikis turtas/įsipareigojimai; K_3 = Trumpalaikiai įsipareigojimai/turtas; K_4 = Pajamos/turtas.</p>

1 PRIEDO TĘSINYS

Zavgren	$Z1 = 0,11A + 1,58B + 10,78C + 3,07D - 0,49E + 4,35F - 0,11G - 0,24$ $Z2 = 4,19A + 2,22B + 11,23C - 2,69D - 1,44E + 4,46F + 0,06G - 2,61$ $Z3 = 6,257A + 0,829B + 42,48C - 1,549D + 0,519E + 1,822F + 0,002G - 1,5115$ $Z4 = 9,157A + 1,667B + 5,917C - 0,41D + 1,95E + 4,1F + 0,363G - 5,9457$ $Z5 = 8,84A + 0,69B + 15,79C + 0,02D - 2,3E + 4,37F + 0,798G - 6,88$	<p>A = atsargos / pardavimo pajamos; B = gautinos sumos / atsargos; C = pinigai / turtas; D = pinigai / trumpalaikiai įsipareigojimai; E = įprastinės veiklos pelnas / (kapitalas – trumpalaikiai įsipareigojimai); F = ilgalaikiai įsipareigojimai / (kapitalas – trumpalaikiai įsipareigojimai); G = pardavimo apimtys / turtas.</p>
Lis	$Z = 0,063K1 + 0,092K2 + 0,057K3 + 0,001K4$	<p>K1 = apyvartinis kapitalas / turtas; K2 = pelnas iš pardavimų / turtas; K3 = nepaskirstytas pelnas / turtas; K4 = nuosavas kapitalas / skolintas kapitalas.</p>

Trumpo balanso forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2009 m. BALANSAS

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litais

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		73.650.975	61.757.462
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS		80.009	287.261
II.	MATERIALUSIS TURTAS		28.832.083	34.786.471
III.	FINANSINIS TURTAS		44.393.475	24.795.793
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		345.408	1.887.937
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		110.829.276	171.959.074
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		8.616.442	11.797.498
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		47.623.506	103.871.477
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS		654.644	1.519.462
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		53.934.684	54.770.637
	TURTO IŠ VISO:		184.480.251	233.716.536
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		124.731.781	121.062.113
I.	KAPITALAS		16.350.000	16.350.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI		11.350.624	11.340.058
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		97.031.157	93.372.055
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		59.748.470	112.654.423
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		7.328.058	11.379.016
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		52.420.412	101.275.407
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		184.480.251	233.716.536

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 09 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		167.704.471	558.902.531
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		139.789.187	469.762.064
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		27.915.284	89.140.467
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS		23.696.716	31.196.856
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		4.218.568	57.943.611
VI.	KITA VEIKLA			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		3.921.321	(24.093)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		8.139.889	57.919.518
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		8.139.889	57.919.518
XII.	PELNO MOKESTIS		3.325.721	9.304.074
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		4.814.168	48.615.444

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2010 m. BALANSAS

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litais

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		75.247.542	73.650.975
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS		25.287	80.009
II.	MATERIALUSIS TURTAS		23.967.094	28.832.083
III.	FINANSINIS TURTAS		50.653.326	44.393.475
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		601.835	345.408
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		111.336.306	110.829.276
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		3.088.805	8.616.442
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		36.184.695	47.623.506
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS		31.215.286	654.644
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		40.847.520	53.934.684
	TURTO IŠ VISO:		186.583.848	184.480.251
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		132.588.076	124.731.781
I.	KAPITALAS		16.350.000	16.350.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI		10.754.627	11.350.624
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		105.483.449	97.031.157
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		53.995.772	59.748.470
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		4.436.922	7.328.058
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		49.558.850	52.420.412
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		186.583.848	184.480.251

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 10 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

Eil.nr	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		168.903.291	167.704.471
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		147.095.962	139.789.187
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		21.807.329	27.915.284
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		12.483.605	23.696.716
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		9.323.724	4.218.568
VI.	KITA VEIKLA			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		1.915.722	3.921.321
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		11.239.446	8.139.889
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		11.239.446	8.139.889
XII.	PELNO MOKESTIS		1.094.151	3.325.721
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		10.145.295	4.814.168

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2011 m. BALANSAS

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	TURTAS	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		71.258.514	75.247.542
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS		21.105	25.287
II.	MATERIALUSIS TURTAS		17.340.459	23.967.094
III.	FINANSINIS TURTAS		53.423.459	50.653.326
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		473.491	601.835
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		137.341.907	111.336.306
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		16.014.349	3.088.805
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		60.206.979	36.184.695
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS		17.433.755	31.215.286
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		43.686.824	40.847.520
	TURTO IŠ VISO:		208.600.421	186.583.848
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		130.434.694	132.588.076
I.	KAPITALAS		16.350.000	16.350.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI		7.553.805	10.754.627
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		106.530.889	105.483.449
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		78.165.727	53.995.772
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		2.642.945	4.436.922
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		75.522.782	49.558.850
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		208.600.421	186.583.848

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

AB X1

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 11 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litais(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		218.714.318	168.903.291
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		204.115.184	147.095.962
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		14.599.134	21.807.329
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		10.445.970	12.483.605
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		4.153.164	9.323.724
VI.	KITA VEIKLA		(160.344)	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		573.717	1.915.722
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		4.566.537	11.239.446
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		4.566.537	11.239.446
XII.	PELNO MOKESTIS		2.970.595	1.094.151
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		1.595.942	10.145.295

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2009 m. BALANSAS

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		752	-
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		752	
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		14.648.795	26.864.522
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		14.645.106	26.498.547
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		3.681	126.402
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		8	239.573
	TURTO IŠ VISO:		14.649.547	26.864.522
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(4.799.055)	(2.869.729)
I.	KAPITALAS		10.000	10.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(4.809.055)	(2.879.729)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		19.448.602	29.734.251
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		12.320.817	23.952.137
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		7.127.785	5.782.114
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		14.649.547	26.864.522

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 09 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas
(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		12.564.118	1.682.940
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		12.222.811	1.309.000
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		341.307	373.940
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		692.320	334.005
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(351.013)	39.935
VI.	KITA VEIKLA		3.306	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(1.581.619)	(1.740.665)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(1.929.326)	(1.700.730)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(1.929.326)	(1.700.730)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(1.929.326)	(1.700.730)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2010 m. BALANSAS

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litais

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		406	752
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		406	752
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		14.621.779	14.648.795
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		14.621.777	14.645.106
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS			3.681
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		2	8
	TURTO IŠ VISO:		14.622.185	14.649.547
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(6.643.485)	(4.799.055)
I.	KAPITALAS		10.000	10.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(6.653.485)	(4.809.055)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		21.265.670	19.448.602
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		12.320.817	12.320.817
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		8.944.853	7.127.785
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		14.622.185	14.649.547

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 10 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas(įmonės metinės finansinės ataskaitos
valiuta ir jos tikslumo lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		8.000	12.564.118
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA			12.222.811
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		8.000	341.307
IV.	VEIKLOS ŠAUNAUDOS		153.236	692.320
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(145.236)	(351.013)
VI.	KITA VEIKLA			3.306
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(1.699.194)	(1.581.619)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(1.844.430)	(1.929.326)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(1.844.430)	(1.929.326)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(1.844.430)	(1.929.326)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2011 m. BALANSAS

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas

(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta ir jos tikslumo lygis)

	TURTAS	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		14.426.354	406
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		14.426.354	406
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		406.890	14.621.779
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		196.584	14.621.777
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		144.867	
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		65.439	2
	TURTO IŠ VISO:		14.833.244	14.622.185
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(268.558)	(6.643.485)
I.	KAPITALAS		8.610.000	10.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(8.878.558)	(6.653.485)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		15.101.802	21.265.670
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		10.818.016	12.320.817
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		4.283.786	8.944.853
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		14.833.244	14.622.185

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X2

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 11 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas
(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		223.636	8.000
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		1.000	
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		222.636	8.000
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		674.095	153.236
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(451.459)	(145.236)
VI.	KITA VEIKLA		1.000	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(1.774.613)	(1.699.194)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(2.225.072)	(1.844.430)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(2.225.072)	(1.844.430)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(2.225.072)	(1.844.430)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2009 m. BALANSAS

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta
ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		275.987	399.885
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		275.987	399.885
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		4.109.804	4.067.183
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		1.112.000	1.054.674
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		2.686.599	2.695.450
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS		287.669	287.669
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		23.536	29.390
	TURTO IŠ VISO:		4.385.791	4.467.068
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(671.794)	(296.038)
I.	KAPITALAS		90.000	90.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(761.794)	(386.038)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		5.057.585	4.763.106
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		4.828.592	4.676.258
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		228.993	86.848
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		4.385.791	4.467.068

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20_09_ m.PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2009.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas
(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2009 m.	2008 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		125.663	11.825
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA			
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		125.663	11.825
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		484.447	412.372
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(358.784)	(400.547)
VI.	KITA VEIKLA		2.480	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(19.452)	(79.523)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(375.756)	(480.070)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(375.756)	(480.070)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(375.756)	(480.070)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2010 m. BALANSAS

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta
ir jos tikslumo lygis)

	ILGALAIKIS TURTAS	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		225.211	275.987
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		225.211	275.987
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		238.478	4.109.804
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		88.397	1.112.000
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		150.000	2.686.599
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			287.669
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		81	23.536
	TURTO IŠ VISO:		238.478	4.109.804
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		19.773	(671.794)
I.	KAPITALAS		90.000	90.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(70.227)	(761.794)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		443.916	5.057.585
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		430.062	4.828.592
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		13.854	228.993
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		463.689	4.385.791

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20_10_ m.PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2010.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litais(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2010 m.	2009 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		155.955	125.663
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		123.603	
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		32.352	125.663
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		52.396	484.447
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(20.044)	(358.784)
VI.	KITA VEIKLA			2.480
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(50.183)	(19.452)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(70.227)	(375.756)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(70.227)	(375.756)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(70.227)	(375.756)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

2011 m. BALANSAS

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas(įmonės metinės finansinės ataskaitos valiuta
ir jos tikslumo lygis)

	TURTAS	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
A.	ILGALAIKIS TURTAS		204.727	225.211
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS		204.727	225.211
III.	FINANSINIS TURTAS			
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		238.397	238.478
I.	ATSARGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS		88.397	88.397
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS		150.000	150.000
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI			81
	TURTO IŠ VISO:		238.397	238.478
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
C.	NUOSAVAS KAPITALAS		(33.234)	19.773
I.	KAPITALAS		90.000	90.000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI			
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(123.234)	(70.227)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		476.358	443.916
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		430.062	430.062
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		46.296	13.854
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:		443.124	463.689

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

UAB X3

(įmonės pavadinimas)

(įmonės kodas, adresas, kiti duomenys)

20 11 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

2011.12.31

(įmonės metinės finansinės ataskaitos sudarymo diena)

litas
(įmonės metinės finansinės
ataskaitos valiuta ir jos tikslumo
lygis)

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	Pastabos Nr.	2011 m.	2010 m.
I.	PARDAVIMO PAJAMOS		4.800	155.955
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA		6.720	123.603
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(1.920)	32.352
IV.	VEIKLOS SAŃAUDOS		27.541	52.396
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(29.461)	(20.044)
VI.	KITA VEIKLA			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA		(13.456)	(50.183)
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(42.917)	(70.227)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		(42.917)	(70.227)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(42.917)	(70.227)

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)_____
(parašas)_____
(vardas ir pavardė)

ĮMONĖS X1 MOKUMO RODIKLIAI

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
Apyvartinis kapitalas	70.683.667	58.408.864	61.777.456	61.819.125
Apyvartinio kapitalo ir turto santykis	0,30	0,32	0,33	0,30
Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas	1,70	2,11	2,25	1,82
Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	1,58	1,95	2,18	1,61
Trumpalaikės skolos koeficientas	0,43	0,28	0,27	0,36
Bendrasis skolos koeficientas	0,48	0,32	0,29	0,37
Ilgalaikių skolų koeficientas	0,05	0,04	0,02	0,01
Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis	5,43	10,05	16,96	26,96
Finansinis svertas	0,93	0,48	0,41	0,60
Auksinės balanso taisyklės koeficientas	0,47	0,56	0,55	0,54

ĮMONĖS X2 MOKUMO RODIKLIAI

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
Apyvartinis kapitalas	21.082.408	7.521.010	5.676.926	- 3.876.896
Apyvartinio kapitalo ir turto santykis	0,78	0,51	0,39	-0,26
Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas	4,65	2,06	1,63	0,09
Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	0,06	0,00	0,00	0,05
Trumpalaikės skolos koeficientas	0,22	0,49	0,61	0,29
Bendrasis skolos koeficientas	1,11	1,33	1,45	1,02
Ilgalaikių skolų koeficientas	0,89	0,84	0,84	0,73
Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis	0,00	0,00	0,00	1,33
Finansinis svertas	-10,36	-4,05	-3,20	-56,23
Auksinės balanso taisyklės koeficientas	0,00	0,00	0,00	1,37

ĮMONĖS X3 MOKUMO RODIKLIAI

Rodiklis	Metai			
	2008	2009	2010	2011
Apyvartinis kapitalas	3.980.335	3.880.811	224.624	192.101
Apyvartinio kapitalo ir turto santykis	0,89	0,94	0,94	0,81
Bendrojo trumpalaikio mokumo koeficientas	46,83	17,95	17,21	5,15
Greitojo trumpalaikio mokumo koeficientas	34,69	13,09	10,83	3,24
Trumpalaikės skolos koeficientas	0,02	0,06	0,06	0,19
Bendrasis skolos koeficientas	1,07	1,23	1,86	2,00
Ilgalaikių skolų koeficientas	1,05	1,17	1,80	1,80
Ilgalaikių skolų apdraustumo ilgalaikiu turtu rodiklis	0,09	0,06	0,52	0,48
Finansinis svertas	-16,09	-7,53	22,45	-14,33
Auksinės balanso taisyklės koeficientas	0,09	0,07	0,50	0,52